

STAD BRUGGE
OPEN MONUMENTENDAG 2012
‘MUZIEK WOORD BEELD’

zaterdag 8 september 2012

zondag 9 september 2012

BRU
GGE
WERELDERFARFSTAD

OPEN
MONUMENTENDAG
2012 BRUGGE

muziek
woord
beeld

8 & 9 SEPTEMBER

Woord Vooraf

Op zaterdag 8 en zondag 9 september vieren we de 24ste editie van de Open Monumentendag, het feest van het onroerend erfgoed. De Open Monumentendag laat zijn bezoekers op een kwaliteitsvolle manier kennismaken met het erfgoed en zijn verhalen. Het thema in 2012 is 'Muziek, Woord en Beeld'.

Zowel Muziek, Woord als Beeld 'zorgden' ook in Brugge voor specifieke gebouwen in het stadslandschap: academies, theaters, concertzalen, kiosken, bioscopen, musea ...

Het stadsbeeld van Brugge wordt mee bepaald door het als werelderfgoed erkende belfort, waar de beiaard met zijn *muziek* nog steeds de dagindeling lijkt te regelen.

Iedereen van ons doet aan cultuur in allerlei vormen en gedaanten en dat zorgt voor ervaringen die aan plekken zijn verbonden, die (vaak) erfgoedwaarde hebben en belangrijk kunnen zijn voor de gemeenschap. Op deze Open Monumentendag 2012 wordt het onroerend erfgoed belicht dat te maken heeft met het jaarthema en zijn er activiteiten gepland die dit thema inhoudelijk ondersteunen. Speciale aandacht gaat opnieuw naar restauraties en herbestemmingen van monumenten en de daarbij horende confrontatie tussen oude en nieuwe architectuur en de stad. Zowel het nieuwe Rijksarchief (2012) als het Concertgebouw (2002) zijn aanleiding geweest voor discussies over de onaantastbaarheid van het straatbeeld en de historische *korrel* van de stad.

De OMD-bezoeker kan in Brugge niet minder dan 24 totaal verschillende sites ontdekken en kiezen tussen tal van activiteiten. De keuze wordt heel moeilijk. Monumenten, sites, themawandelingen, tentoonstellingen, optredens en lezingen zorgen voor een bijzondere kijk op verleden en heden. Het thema 'Muziek, Woord en Beeld' wordt in een ruim cultuurhistorisch kader geplaatst.

In Brugge hebben we iedere dag aandacht voor het architecturale erfgoed maar het is voor mij als Schepen voor Monumentenzorg een aangename plicht om dit erfgoed ieder jaar een weekend lang voor eenieder in de kijker te plaatsen op Open Monumentendag. Zo betrekken we de Bruggeling en iedere bezoeker nauwer bij het erfgoeddebat en reiken we stof aan tot nadenken en evaluatie. Erfgoedzorg is de zorg van iedereen.

Ik dank van harte de deelnemende eigenaars en organisaties, de erfgoedpartners in Brugge, de vrijwilligers en de medewerkers van de Dienst Monumentenzorg. Ik hoop dat de 24ste editie een geslaagd en veelzijdig erfgoedgedeven wordt waarvan alle Bruggelingen en bezoekers kunnen genieten

Mercedes Van Volcem

Schepen voor
Ruimtelijke Ordening en Huisvesting

INLEIDING

Inleiding op het programma van 8 en 9 september 2012

Met 'Muziek, Woord en Beeld' als thema is naar een boeiende, leerrijke maar ook attractieve invulling gezocht voor deze 24ste editie van de Open Monumentendag Brugge. Op OMD worden het architecturale, onroerende erfgoed en het bijhorende verhaal onder de aandacht gebracht. Het is een niet te missen cultureel gebeuren.

In onze Werelderfgoedstad staan de monumenten het ganse jaar door voor miljoenen bezoekers in de kijker, die enthousiast reageren op al dat moois dat Brugge te bieden heeft. OMD richt zich wel ook speciaal naar de eigen stadsbewoner die een weekend lang de kans krijgt achter de schermen te kijken en zich te verdiepen in de geschiedenisverhalen van diverse monumenten. Plek en verhaal samen doen met een andere blik de monumenten bekijken of zelfs 'nieuwe' monumenten ontdekken.

Naast de 'grote' monumenten en de 'grote' verhalen die het thema vertolken, wordt aandacht gevraagd voor kleinschalige projecten. We verwijzen naar de verschillende uitzonderlijke themawandelingen, boeiende lezingen (ook op uitzonderlijke locaties) en tentoonstellingen die op het programma staan en een bepaald aspect van het jaarthema in beeld brengen of aanvullen. Een

geïntegreerde aanpak van het erfgoed is steeds het streefdoel.

Elk themaonderdeel komt aan bod met sprekende voorbeelden zoals Muziek in het Stedelijk Conservatorium en zijn satellietgebouwen, het Concertgebouw, het Belfort met de Beiaard, de Sint-Jacobskerk met het gerestaureerde orgel, de kiosk in het Koningin Astridpark; Beeld met de Stedelijke Academie, de atelierwoning van Flori Van Acker en de orthodoxe kerk van de HH. Konstantijn en Helena en Woord tenslotte met de Stadsschouwburg, het Bruggemuseum[Gezelle], de kerk van de kapucijnen, de Jeruzalemkapel en de Provinciale Bibliotheek.

Maar er zijn daarnaast zoveel onverwachte nevenfacetten die geïllustreerd worden door deelactiviteiten. Wie kent bijvoorbeeld de vereniging 'Kunstgenegen'? Of de opbouw van een kapucijnerbibliotheek? Of het huis waar mogelijk kunstschilder Jean-François Legillon is geboren? Of wie weet dat de Jeruzalemkapel ook als bibliotheek werd 'gedacht'? We raden daarnaast in het Tolhuis de (her) ontdekking aan van het werk van Jules Fonteyne (1878-1964), een ietwat vergeten Brugs kunstenaar die als directeur van de Academie zijn stempel heeft gedrukt op een generatie Brugse creatievelingen. Talentvolle directeurs van de Stedelijke Academie krijgen daarenboven veel aandacht in 'hun' school.

Dat de vormgeving van nieuwe architectuur en de keuzes bij restauratie en herbestemming vaak aanleiding zijn tot discussie is genoegzaam bekend, zeker in de Werelderfgoedstad Brugge. Het nieuwe Rijksarchief aan de Predikherenrei zorgde voor heel wat commotie. De bouw van het Concertgebouw naar aanleiding van Brugge Culturele Hoofdstad 2002 deed

dat ook. Op OMD wordt aandacht besteed aan de ontstaansgeschiedenis van dit gebouw dat het thema 'Muziek' incarneert en juist ook daarom op het programma staat.

Op 8 en 9 september zijn verschillende herbestemmingen en restauraties opengesteld die het publiek laten ervaren hoe veel inspanning en liefde voor het erfgoed een restauratie vergt. We wijzen op het voormalige jezuïetencollege (vorig jaar ook op het programma, maar nu afgewerkt), de huizen Vlamingsstraat 98 en Jeruzalemstraat 25. De restauraties zijn veelal enkel op reservatie te bezoeken. Uitkijken is dus de boodschap. Men kan wel de interieurrestauratie van de Sint-Annakerk vrij bezoeken. Deze prachtige barokke '*salonkerk*' wordt met bijzonder veel zorg in al haar luister hersteld.

Vierentwintig jaar terug, in 1989 vond de eerste Open Monumentendag in Vlaanderen plaats. OMD was het enige 'dagevenement' in zijn soort. Het exclusieve van het gebeuren is lang weggefallen door de opkomst van een Erfgoeddag, de Dag van de Architectuur, de Dag van het park, Open Bedrijvendag ...

Tegenwoordig lijkt er alle dagen wel een andere themadag te zijn. Heeft OMD dan nog zin? Ongetwijfeld wel als men op het succes ervan afgaat en ziet tot wat het als draagvlak heeft geleid. Het evenement kreeg positieve structurele gevolgen zoals de toename van het aantal wettelijke beschermingen van het erfgoed en het verhogen van het restauratiebudget. Inhoudelijk is het

gebeuren professioneler geworden en beter onderbouwd. In Brugge wordt sinds jaar en dag samengewerkt met alle erfgoedpartners, zij zorgen mee voor de kwaliteit van het gebeuren.

Open Monumentendag blijft een vaste waarde op de culturele agenda met een half miljoen bezoekers in Vlaanderen. Ieder jaar zoeken we om het initiatief te verbeteren en zo blijvend het maatschappelijk belang van ons uitzonderlijk erfgoed in de wereld van vandaag te onderlijnen. We zijn er de morele erfgenamen van.

De 24ste afspraak in Brugge is op 8 en 9 september 2012. De enige stad in Vlaanderen die anderhalve dag de deuren opent voor de belangstellenden. We hopen op een enthousiaste belangstelling en zijn al volop aan het nadenken over de invulling van de feesteditie van 2013, het zilveren jubileum van OMD.

1. BISKAJERSPLEIN 2-3,
HET GEBOORTEHUIS VAN
KUNSTSCHILDER
JEAN-FRANÇOIS
LEGILLON? (FAMILIEZORG
WEST-VLAANDEREN VZW)

Op OMD wordt de geschiedenis belicht, niet alleen met een kleine tentoonstelling, maar ook met muziek en poëzie. Aan de kinderen wordt actieve deelname gevraagd!

Open op
Zondag 9 september
Van 10.00u tot 18.00u

Het huis en zijn geschiedenis

Al sinds het begin van de 13de eeuw kwamen zeelieden uit Baskenland goederen verhandelen in Brugge. Oorspronkelijk waren ze samen met de Castilianen ondergebracht in

één handelsnatie die naast ijzererts Spaanse wol in Brugge verhandelden. Tijdens de opstand tegen Maximiliaan van Oostenrijk (1488-1490) trokken vele naties weg uit Brugge. In 1494 wist de stad Brugge naties terug te lokken door hen meerdere handelsprivileges en gebouwen ter beschikking te stellen.

Zo kregen de Biskajers (Basken uit de streek rond Bilbao) twee huizen, namelijk *Gapaerd en Doornike*, gelegen langs de 'Corte Spiegelrei', tussen de Sint-Jansbrug en de 'Cranebrugge'. Door de aanwezigheid van de consulaten van Castilië, Leon en Navarra aan de overzijde van de Reie werd deze wijk het Spaans kwartier genoemd. Misschien al vóór 1512 werden de twee middeleeuwse huizen gesloopt en vervangen door een nieuw en prestigieus natiehuis of consulaat van Biskaje dat kon wedijveren met de overige Spaanse consulaten in de stad. Het complex met traptoren omvatte kantoren, opslagplaatsen en een consulwoning. De 14de- of 15de-eeuwse kelders van de oudere panden bleven wel bewaard. Het natiehuis werd in een voor Brugge zeldzame renaissancestijl gebouwd. Het prestigieuze complex had een L-vormig grondplan met in de oksel een groot, hoger gelegen en ommuurd voorplein. De op de renaissance stijl geschoeide gevels waren geleed door monumentale pilasters, terwijl de toegang werd geaccentueerd door een zwaar versierde portiek. A. Sanderus

(1641) beschrijft het als *‘zijnde een prachtig huis, van boven plat, volgens de Spaanse bouwkunde’*. Verder is er weinig over dit magnifieke pand geweten (er zijn nauwelijks archieven van de Biskajers bewaard gebleven). Het huidige plein dat naar hen is genoemd, kwam rond dezelfde periode tot stand en is een van de vroegste voorbeelden van stedenbouwkundig beleid in Brugge. In 1515 kocht de stad hier een volledig bouwblok dat in 1520 werd gesloopt en creëerde een plein *‘met caisie gheheel bedeckt’*. Ondanks de zware inspanningen

van de Baskische natie om zich in Brugge op een uitgelezen locatie te vestigen, raakte ze in 1577 dermate in de schulden dat zowel hun roerende als onroerende goederen werden verpacht aan hun Brugse huisbewaarder Louis Vasseur. Rond 1585-1586 verliet de Baskische handelsnatie samen met deze van Navarra definitief de stad.

Sinds 11 oktober 1996 hangt een gedenkplaat aan het huis, die herinnert aan het natiehuis van de Basken. De plaat werd aangebracht op initiatief van de *'Camera de Commercio, Industria y Navegacion de Bilbao'*.

In 1601 kon Louis Vasseur de hand leggen op al hun eigendommen, ondanks verwoede pogingen van de Biskajers om hun bezittingen te recuperen. Hij bewoonde het pand van 1577 tot aan zijn dood in 1609. Zijn zoon verkocht het in 1634 aan Viglius van Marcke. Deze magistraat was getrouwd met Anna Baltij en kon dankzij de familieconnecties van zijn vrouw doorbreken tot topfuncties. Vanaf het midden van de 17de eeuw tot het begin van de 19de eeuw was het voormalige natiehuis eigendom van de adellijke familie le Gillon. Henri le Gillon was in 1645 griffier in Brugge en raadsheer van de Admiraliteit. Verschillende van zijn kinderen kozen voor het kloosterleven, maar zijn gelijknamige zoon werd eveneens griffier en raadspensionaris van Brugge. Hij was getrouwd met Albertine de Aranda, telg uit een koopmansfamilie uit Valladolid die actief was in de Nederlanden. Uit het huwelijk van zijn zoon Pierre, *'directeur de la navigation en Flandre'* en heer van Saxbrouck, en Marie de l'Espée werd de bekende dieren- en landschapsschilder Jean-François le Gillon geboren. Vanaf 1831 werd het huis bewoond door de Gentse metselaar en

aannemer van publieke werken, Julianus Buys, zijn vrouw Sophia Devos, hun drie kinderen en talrijke dienstbodes. In 1837 vraagt hij toelating tot *'opbauwen de voor erfve van het huys op de biscaeyers-plaets'*. Op de plaats van het vroegere voorhof van het natiehuis verrees aldus het huidige neoclassicistische gebouw, terwijl het vervallen renaissancehuis werd gesloopt. De fraai uitgewerkte poorttravee werd door dezelfde eigenaar in 1841 opgericht.

De 19de-eeuwse lijstgevel heeft alle kenmerken van het neoclassicisme zoals de doorlopende schijnvoegen, hoekblokken en vensteromlijstingen. Het interieur, dat je als OMD-er kunt ontdekken op 9 september, heeft de typische planindeling en ruimtewerking met enfilades van salons, een koetsdoorn naar het voormalig koetsenhuis en een vestibule met houten slingertrap. Het geheel is in empirestijl uitgewerkt met gestuukte plafonds en verschillende marmeren schouwen. Ondanks de 19de-eeuwse ingreep en nieuwbouw zijn de 14de of 15de-eeuwse kelders bewaard gebleven. Onder het nummer 2 ligt achter een kelder met bewaarde balkenzoldering een tweede kelder onder gordelbogen met veldstenen muurpartijen met kaarsnissen. Een derde kelder ligt onder het nummer 3. Die telt twee beuken en is overwelfd met graatgewelven op gordelbogen, steunend op twee zuilen in Doornikse steen met merkwaardige knopenkapitelen. Rekening houdend met het spaarzame bouwbedrijf van de 19de eeuw zou diepgaand onderzoek mogelijk sporen van het voormalige natiehuis van Biskaje aan het licht kunnen brengen.

In 1855 deelt Buys (Buse) het grote huis op in twee eigendommen. Het poortgebouw (huisnummer 3) heeft dan korte tijd een eigen geschiedenis als eigendom van kolenhandelaar

Jean de Schrijver en zijn erfgenamen. Het hoofdgebouw wordt in 1855 aan de Engelsman Charles Eyre verkocht die het in 1859 al doorverkoopt aan wijnhandelaar Antonius Van Hoestenbergh, die er het voordeel van de grote kelders als meerwaarde inzien. In 1863 komt het in bezit van de bankiersweduwe Pieter-Devos-Ryelandt. Haar erfgenamen verkopen het in 1900 opnieuw aan de familie Leo Kervyn de Merendree-de Pierpont.

Later komen Biskajersplein 2 en 3 in het bezit van de religieuze gemeenschap 'Société des Filles du Coeur de Marie'. Zij verhuren in 1951 enkele kamers in het gebouw aan de voorloper van Familiezorg West-Vlaanderen vzw. Hier organiseert Familiezorg-tot vandaag-opleiding tot verzorgende. Al in 1951 vraagt, Yvonne Van Maele, vertegenwoordigster van de vzw Pro Caritate en stichtster van Familiezorg West-Vlaanderen vzw, toelating voor een grotere garagepoort aan de kant van de Kraanrei en in de daaropvolgende jaren komen nog aanpassingen in functie van de nieuwe bestemming. Sinds 1978 is Familiezorg West-Vlaanderen vzw eigenaar van het gebouw Biskajersplein 3. Ondertussen draagt de dienst ruim 60 jaar zorg voor het huis. In 2005 wordt Familiezorg West-Vlaanderen vzw ook eigenaar van het aanpalende pand Biskajersplein 2.

Familiezorg West-
Vlaanderen vzw
Een monument van
zorg!

Familiezorg West-Vlaanderen vzw: gespecialiseerd in zorg aan huis. Op het stemmige Biskajersplein 2 en 3, in het hart van Brugge die Scone, staat een negentiende eeuwse klassiek gebouw dat de maatschappelijke zetel van Familiezorg West-Vlaanderen vzw, autonome en integrale thuiszorgdienst, huisvest.

Familiezorg West-Vlaanderen vzw staat bekend als een mensvriendelijke, betrouwbare en dynamische organisatie met 65 jaar ervaring en specialisatie in zorg aan huis. Met 12 regiohuizen verspreid over de hele provincie West-Vlaanderen en het grensgebied van Oost-Vlaanderen telt de dienst ruim 2200 medewerkers. Onder hen ook meer dan 500 vrijwilligers. Dankzij haar autonome werking biedt Familiezorg West-Vlaanderen vzw thuiszorg voor iedereen, ongeacht lidmaatschap van ziekenfonds of politieke, filosofische en/of godsdienstige overtuiging.

Familiezorg West-Vlaanderen vzw is ook gekend voor haar vooruitstrevende, originele initiatieven in de thuiszorgsector en de alertheid om in te spelen op de noden van deze tijd. Zo zijn

op het Biskajersplein 2 en 3 niet alleen alle coördinerende diensten van Familiezorg West-Vlaanderen vzw, een opleidingscentrum voor verzorgenden en het Fotonhuis (i.v.m. de zorg voor personen met dementie) gevestigd, maar ook Kopje Troost.

Kopje Troost: een plek waar iedereen welkom is

Kopje Troost is een plek van ontmoeting voor iedereen die op zoek is naar een moment van stilte en eenvoud. Gezond of ziek, jong of bejaard, mensen met een beperking en zij die voor hen zorgen, alleen of in het gezelschap van partner, kinderen of vrienden... In Kopje Troost kan iedereen zich vrij en thuis voelen, om even te rusten en te genieten bij een heerlijk kopje troost: koffie, thee, warme chocolademelk, een vruchtensapje of een glaasje water. Er is ook aandacht en ruimte voor een gesprek voor hen die het verlangen.

Biskajersplein 2: een heerlijk stille plek in het hart van Brugge. Op de binnenkoer van Biskajersplein 2 is een labyrint, oeroud symbool van de 'weg van de mens', op zoek naar zijn eigen innerlijke thuis. Ook is een eeuwenoude crypte in het gebouw vrij toegankelijk voor de bezoekers. Deze ruimte is een oord van adembenemende stilte en schoonheid; een plek van rust en inkeer.

"Er moet een geheim zijn"
Binnen Familiezorg West-Vlaanderen

vzw stellen wij ons samen met de dichter C. Péguy soms de vraag: 'hoe komt het toch dat de bron blijft stromen...? Er moet een geheim zijn!' "In haar patrimonium wil Familiezorg West-Vlaanderen vzw een tipje van de sluier lichten. Zonder veel woorden laten de gebouwen en hun inrichting de spirit en de visie van de dienst aanvoelen, de bron van jarenlange inzet en creativiteit", aldus mevrouw M.R. Vervaeke, voorzitter van Familiezorg West-Vlaanderen vzw. "Men kan er de eenvoud en stille verbondenheid ervaren als een zekere troost in een tijd van lawaai, (tel)veelheid, drukte, woorden, onoverzichtelijke papierbergen en vervreemding..."

Open monument
Het Biskajersplein is –zoals Bruggelingen weten- gelegen in het Spaans Kwartier, waar het natiehuis van de Basken gevestigd was. Op de Open Monumentendag zal er muziek en dans zijn in Spaanse stijl! De poort staat open voor iedereen: ouders met kinderen, personen met een beperking, kunstliefhebbers... Provinciale zetel Familiezorg West-Vlaanderen vzw:
Biskajersplein 2-3, 8000 Brugge, t 050 33 02 70
www.familiezorg-wvl.be

Is Jean-François Legillon (1739-1797) hier geboren?

Jean-François Legillon (officieel le Gillon) was bij ons een van de toonaangevende dierenschilders in de 18de eeuw, naast Balthasar Paul Ommeganck. Hij had zich gespecialiseerd in genreachtige landschappen en idyllische boereninterieurs.

Hij werd in Brugge geboren in 1739 als telg van de uit Frankrijk afkomstige adellijke familie le Gillon. Volgens de kroniek van tijdgenoot Pierre le Doulx had hij op jonge leeftijd zodanige artistieke aspiraties dat hij *'de meuren beteeckende in hujs met koolen'*. Op twaalfjarige leeftijd studeerde hij aan het jezuïetencollege en volgde hij gelijktijdig tekenles aan de Brugse Academie onder leiding van Matthias de Visch (beide instellingen bevinden zich vlak bij zijn vermoedelijke geboortehuis). Vanaf 1760 volgde hij zijn studies Franse Letteren in Rouen waar hij tevens het tekenen perfectioneerde bij de Franse schilder, tekenaar en kunsttheoreticus Jean-Baptiste Descamps. Aan de pas opgerichte Academie in Rouen haalde hij er op 23-jarige leeftijd de eerste prijs. Jean-François Legillon bleek allerm minst honkvast. Zijn vele reizen speelden een beslissende rol in zijn werk en voornamelijk zijn landschappen.

In 1767 bekwaamde hij zich in het Parijse atelier van Jean-Jacques Bachelier. Nadien reisde hij naar Marseille waar hij zijn roeping als dierenschilder vond. Tussen 1770 en 1772 verbleef hij in Rome en vandaar uit verkende hij heel Italië. Vermoedelijk kwam hij daar in contact met die andere bekende Brugse schilder, Joseph Benoît Suvée. In 1774 keerde hij terug naar zijn geboortestad. Legillon opende er een eigen kunstschool met leerlingen als Gerardus de San, Jean Charles Verbrugge en H. Van de Steene. Tijdens zijn verblijf in Brugge zou hij meer met olieverf schilderen.

Na enkele reizen in Frankrijk en Zwitserland vestigde hij zich in 1782 definitief in Parijs. Hij trok vaak naar het bos in Fontainebleau: *'Hij bracht aldaar den geheelen zomer over met studiën te maken, meest geschilderd in olieverwe, naar de natuure in volle locht'*, schreef zijn collega Pierre François Ledoux in *'Levens der konst-schilders, konstenaers en konstenaeressen ...'*

Aangemoedigd door vrienden-kunstenaars en leden van de *Académie royal* nam Legillon in 1789 voor het eerst deel aan het jaarlijks *Salon* in het Louvre. Met *'Stalinterieur te Tivoli'* - een werk dat zich nog steeds in het Louvre bevindt - won hij overtuigend. Naast het lidmaatschap van de Koninklijke Academie verkreeg hij ook de titel *'peintre du roi'*.

Na zijn plotse dood in 1797 liet Joseph Benoît Suvée, die andere Bruggeling die het in Parijs maakte, zijn schilderijen en duizenden tekeningen en schetsen naar zijn familie in Brugge sturen. De Stad Brugge bewaart thans twee schilderijen en achttien tekeningen van Jean-François Legillon in haar collectie.

2. BLEKERSSTRAAT 2,
HET LOKAAL 'DE KUNST
GENEGEN' (IN DE TUIN
VAN CAFÉ VLISSINGHE)

Open op
zaterdag 8 september
Van 14.00u tot 18.00u
zondag 9 september
van 10.00u tot 18.00u

De leden van vereniging 'Kunstgenegen' werden gestimuleerd teneinde hen aan te wakkeren de zo moeilijke baan der kunst met onwankelbare standvastigheid te betreden en door noeste vlijt het hunnen bij te dragen tot het opbouwen van de kunstroem onzer geboortestad.

Eduard Trips (1921-1997) schreef in 1986 het boek *Café Vlissinghe, een eeuwenoude Brugse herberg* 1515-

1985 waarin het verhaal van deze uitzonderlijke plek uit de doeken wordt gedaan. Het huis Vlissinghe zou al sinds begin 16de eeuw ingericht geweest zijn als herberg. Bewoners en uitbaters werden toen opgezocht... en mogelijk wordt de studie geactualiseerd in aanloop van 2015: vijfhonderd jaar Vlissinghe in Brugge? De familie De Meulemeester (van de brouwerij Aigle-Belgica), eigenaars van de herberg in de 19de en vroeg 20ste eeuw, spaarden kosten noch moeite om de herberg in oude stijl in te richten. Dit paste uitstekend in de vroege toeristische ontsluiting van de stad.

Uw gids is Stefan Huygebaert die in 2011 zijn mastertitel in de kunstwetenschappen behaalde met een werk over 'De Brugse Academie en het neogotisme in de schilderkunst, 1830-1902'. Voor OMD 2012 deed Stefan Huygebaert verder onderzoek en synthetiseerde die voor de brochure, samen met een beschrijving die hier volgt.

Café Vlissinghe is bij Bruggelingen en buitenlandse toeristen gekend als 'oudste herberg van de stad', met een geschiedenis die teruggaat tot begin 16de eeuw. Naast een huis van bier & vertier was het echter ook een plek waar in het bijzonder tijdens het fin de siècle woord, beeld & muziek samen kwamen.

4. - BRUGES. - Café « Vliissinghe ».
 Intérieur du petit musée.
 Inside of the little museum.

Het bewaarde bakstenen gebouw van café Vliissinghe (dat uit twee langshuizen bestaat), dateert uit de 16de/17de eeuw. Het rechtergedeelte met de toegang en de keuken lijkt het oudste deel van het pand. Het interieur van de herberg is buitengewoon merkwaardig en een bezoek meer dan waard, maar op OMD 2012 wordt de bezoeker begeleid naar het voormalige verenigingslokaal in de tuin van het artistiek genootschap 'De Kunst Genegen' (Kunstgenegen).

Het verenigingslokaal dat ingericht werd in oude stijl is later bekend geworden onder de naam 't Muzeetje'. Het was de bakermat van heel wat culturele verenigingen. Het kan ook vandaag opnieuw gehuurd worden voor vergaderingen

De gelagzaal

Wie de voordeur binnenwandelt en linksaf langs de keuken- en kelderdeur de trapjes oploopt, komt binnen in het eigenlijke café -de gelagzaal genoemd. Onderweg komt men aan de rechterzijde al een bord van het genootschap Kunstgenegen tegen. Het meeste meubilair uit de gelagzaal dateert uit de 19de eeuw, terwijl het onderste gedeelte van de tapkast 16de-eeuws houtsnijwerk bevat. De tapkast had gedurende de 19de eeuw geen bovenbouw zoals nu. In het boogveld boven de ingang deur van de gelagzaal is een schildering aangebracht waarop de Nederlandse havenstad Vlissingen in de 18de eeuw is te zien. De naam van de herberg heeft echter andere wortels en zou

eerder met een oude benaming voor plassen en duinen ('vles') in verband worden gebracht. Achteraan de zaal pronkt de 17de-eeuwse haard met zgn. buzestove of plattebuis kachel. Centraal aan de schoorsteenboezem hangt het portret van Jacques De Meulemeester-Marlier (1804-1881), die het café in 1855 verwierf. De Meulemeester was eigenaar van de brouwerij Den Arend, een grote onderneming die zich uitstreckte van de Sint-Annarei tot de Carmersstraat. Het bier van de huisbrouwerij was uiteraard in Vlissinghe te drinken, o.a. op een gratis bieravond bij de lancering van een nieuw bier in 1886. Het portret van De Meulemeester is geschilderd door Alfred Joostens (1820-1886), een Brugse kunstschilder die in Spiegelrei 20

woonde, met laat-romantische opleiding aan de Academies van Brugge en Antwerpen. Van zijn hand is ook één van de meest typerende schilderijen die de muren van Vlissinghe sieren, met name de uitbeelding van de vaste bezoekers op de bolderbaan in de achtertuin en van de herberg. Op dit schilderij heeft Joostens zichzelf al schetsend geportretteerd, in het raam links van de grote wapperende Belgische vlag.

De wijze waarop de vele schilderijen en postuurtjes de muren vullen is zeer gelijkend aan de sfeer van het café rond het einde van de negentiende eeuw. Het schilderij *den ouden Teunis en zijn wijf* toont een koppel eeuwelingen dat in 1605 vijfenzeventig jaar getrouwd zou geweest zijn.

Al voor de stichting van het verderop besproken Kunstgenegen was café Vlissinghe een verzamelplaats van de Brugse kunstscène. Kunstschilder Flori Van Acker (1858-1940) bezong de sfeer van het café in een lied uit 1887 dat hij samen met aquarelschilderingen van de tapkast en de stoof op papier zette. Daarin vermeldt hij o.a. met zeer grote waarschijnlijkheid advocaat Gustav Claeys van de Cercle Artistique Brugeois.

De tuin

Langs de achterdeur krijgt men toegang tot de tuin en het terras

van Vlissinghe, sinds lang een belangrijk verlengde van het herberggebeuren. Zoals op Joostens' werk te zien, werd hier het bolderspel gespeeld. Vlissinghe was lang niet het enige café in de Brugse fin de siècle-periode met een dergelijke bolderbaan en vereniging, maar had naar verluid wel de langste bolderbaan van de stad. Toen liep die echter over de gehele lengte van de achtertuin. Nu nog wordt de traditie achteraan de tuin in ere gehouden met een petanquebaan. Rechts van de trap komend, merkt men een erker met rood geschilderde kozijnen en een tegeldakje. Daarnaast is de toegangsdeur tot de vergaderzaal.

Vergaderzaal 't Muzeetje

Op de schouw, de kasten naast de haard en op de lambriseringen zijn moraliserende spreuken geschilderd: Uit jongste versaemt/ Toont met daden steeds wat geest er in U woont/ Rust Roest/ Vrijheid Blijheid/ In kunstgevoel ligt hoger doel/ Geen schooner kroon dan eigen schoon/ Veroordeelt nooit wat gij niet kent/ Bij kunstlust nimmer rust/ Kunst veredelt ...

Her en der draagt het interieur van dit lokaal met balkenplafond - dat het Muzeetje genoemd werd op belle époque postkaarten - de sporen van het kunstgenootschap Kunstgenegen dat er sinds 1897

haar vergaderzaal had. Aangezien het om een oud-leerlingenkring van de Brugse academie ging, werd die artistieke 'alma mater' geëerd op de schoorsteenboezem, waar het wapenschild met azuur, 3 zilveren schilden en open passer prijkt. De spreuk *Uyt Jonsten versaemt* benadrukt het plezier van het samen zijn. De wangen van de haard zijn gedecoreerd met gepolychromeerd vrouwen- en mannenhoofd. Binnenin de erker is het academiewapen eveneens verwerkt, dit keer in de twee consoles: één met een koppel uilen, een ander met narren, symbool voor wijsheid en vermaak. Spreuken over de kunst sieren de schoorsteenmantel en lambrisering, waar ook acht schilden van oude

Brugse ambachten geschilderd zijn. Al deze schilderijen dateren uit de vroege twintigste eeuw; in 1899 was op de schouwboezem nog de god Cambrinus met zijn bierton te zien, en loofwerk boven de lambrisering. Rechts van de binnendeur hangt een brievenbus met daarnaast een prijslijst. Ten tijde van Kunstgenegen werden hier de berichten voor de leden opgehangen. Aan de buitenzijde van de deur vraagt een prent in art-nouveaustijl de bezoeker het gastenboek te tekenen. Op 28 december 1902 was dat gouverneur graaf Charles d'Ursel (1848-1903), die door Flori Van Acker werd geportretteerd bij zijn bezoek naar aanleiding van het derde Academisch feest.

Kunstgenegen

Op 11 maart 1894 stichtten enkele oud-leerlingen en sympathisanten van de Brugse kunstacademie, onder wie Victor De Loose (1871-1920), Louis Van Hollebeke en notaris en amateur schilder Gabriel Thomas (1871-1929), het kunstgenootschap Kunstgenegen. Het ging niet om het eerste oud-leerlingengenootschap, aangezien in 1878 de Cercle artistique Brugeois werd (her-)opgericht en rond 1887 ook Takjes Worden Boom(pl)tjes het licht zag. Die laatste had als vaste stek de estaminet St. Leo in de Sint-Salvatorskoorstraat. Daarnaast was er ook de literaire vereniging De Zwarte Kat - net als Kunstgenegen in 1894 gesticht -

vernoemd naar het Parijse voorbeeld uit 1881 met de beroemde affiche. Een echte concurrentieslag moet tussen al deze genootschappen niet gezocht worden, vooral omdat hun ledenlijsten sterk overlapt. Het Kunstverbond der Vlaanderen (°1897) met Emile Claus als voorzitter kreeg een West-Vlaamse afdeling met Bruggelingen Edmond Van Hove (1851-1913), Charles De Wulf (1865-1904), Emile Rommelaere (1873-1961), Gustaaf Pickery (1862-1921) en Julius Sabbe (1846-1910), en dat na een bezoek van de Gentse kring aan Kunstgenegen.

Kunstgenegen zou drie jaar de Brugse cafés afzoeken naar een geschikte plek en vergaderde kortstondig in het Ambachtshuisje van de korendragers in de Braambergstraat. Op uitnodiging van de zoon van Jacques de Meulemeester, Léon (1841-1922), werd vanaf 1897 elke twee weken in Vlissinghe verbroederd. Kunstgenegen hield een jaarlijkse tentoonstelling van beeldende en toegepaste kunsten. Deze ging door in het orgelzaaltje van het

muziekconservatorium, of de foyer van de stadsschouwburg. Over deze en andere activiteiten werd uitvoerig bericht in het bevriende Brugse kunsttijdschrift *Kunst* dat in 1897 werd gesticht en tot 1905 verscheen. Men loofde er de tentooonstellende leden van Kunstgenegen. Onder hen waren Victor De Loose, vooral gekend om zijn interieurschilderingen, Jef Van de Fackere (1879-1946), academielaar en pastellist-portrettist, landschapsschilder-aquarellist Arthur Vrielynck (1877-1914) en Charles Poupaert (1874-1935). Andere activiteiten bestonden er

in leraren of oud-leerlingen te huldigen. De Loose werd in 1898 in intieme kring gevierd omwille van zijn aanstelling als academielaar. Op academiedirecteur Louis Delacenserie (1838-1909) en succesvol kunstschilder Edmond Van Hove werd in 1902 geklonken naar aanleiding van hun opname in de Leopoldsorde, en primus Alfred Vienne kreeg rond de Eerste Wereldoorlog felicitaties. Toen in 1901 wijlen Hendrik Pickery (1828-1894) een borstbeeld langs de vesten kreeg, was Kunstgenegen eveneens van de partij. Vanuit het genootschap riepen leden als architect Louis D'Helft,

directeur van de technische dienst van de stad Brugge, op tot eerbied voor de Vlaamse (neo-)gotische bouwtrant. Zo werd expliciet in het tijdschrift *Kunst* gevraagd dat leden-architecten van Kunstgenegen bij wedstrijden elk op zijn minst één dergelijk voorstel zouden indienen.

In *Kunst* werd vaak het open en volkse karakter van de tentoonstellingen van Kunstgenegen verkozen boven de betalende exposities van de meer elitaire *Cercle Artistique Brugeois*. De salons van deze Brugse kunstkring, met als leden onder meer miniaturist Leon De Pape en architect Delacenserie, gingen vaak gepaard met muziek van de militaire kapel, waarop naar verluidt de bourgeois dames zouden

opmerken 'quel dommage que ces tableaux encombrants se trouvent ici et nous empêchent de danser!'

Toch mag Kunstgenegen in de meer liberale bourgeois-kringen worden gesitueerd. Geheel in deze sfeer is veel van het grafisch werk door Jules Fonteyne (1878-1964), die briefhoofdingen, uitnodigingen, menu's,... van de kring ontwierp - zoals ook Vrielynck dat deed. Dan werd café *Vlissinghe* plots *cabaret artistique Vlissinghe*, waar op initiatief van Kunstgenegen kamermuziekavonden met kwartetten doorgingen, of pianorecitals door Edward Danneels, een toen succesvol Brugs pianist die ook in Parijs lof oogstte en bij het Willemsfonds te horen was

met werk van o.a. Mestdagh en Benoit. Bij Kunstgenegen werden ook voordrachten gehouden, onder andere in 1906 door voorzitter Thomas over de Vesuvius en Pompeï.

Dit alles ging gepaard met het caféleven en het meer volkse amusement van pijpen roken en spelen op de bolderbaan. Na W.O. I werd het stil rond Kunstgenegen. Er bleef evenwel plaats voor de kunst, met toneelgezelschappen zoals het in 1918 opgerichte Excelsior dat Vlissinghe als thuishaven verkoos.

3. BOOMGAARDSTRAAT 1, HET VOORMALIGE JEZUÏETENCOLLEGE (EUROPACOLLEGE)

Uitsluitend na reservatie op de
OMD-lijn 050 47 23 24

Open op
Zondag 9 september
van 10.00u tot 18.00u

De spraakmakende restauratie is van start gegaan 2010. Vorig jaar al kreeg de OMD-bezoeker de kans om het gebouw tijdens deze intensieve, moeilijke restauratiewerkzaamheden te bezoeken. Nu zijn de werken bijna klaar.

Het voormalige Sodaliteitsgebouw. Conflicten tussen behoud en herbestemming.

Ignatius van Loyola stichtte in 1540 de 'Societas Jesu'. De jezuïeten stonden dadelijk bekend als uitmuntende predikers, missionarissen en pedagogen. Hun onderwijs was zeer kwaliteitsvol en daardoor kregen ze aanzienlijke invloed op de vorming van de leidende klasse in Europa, want vooral de jongeren van de gegoede klasse volgden les bij hen. In 1570 vestigden jezuïeten zich in Brugge en bouwden tussen 1595 en 1638 een nieuw klooster, een kerk en een school uit.

Het grote, dwars op het perceel opgetrokken gebouw is de voormalige Sodaliteit, tussen 1607 en 1608 gebouwd door metselaar Jacques Huyssens, steenhouwer Lauwerens Pieters, timmerman

GE

Robert Blomme, leidekker Jan De Brouwer en de schrijnwerkers Steven en Toussain de Meestere. Het twee bouwlagen onder het dak hoge en 13 traveeën brede gebouw is bijna volledig vrijstaand. Het heeft een grondplan van ongeveer 45 x 12 meter en een nokhoogte van 20,50 meter. De gelijkvloerse verdieping was oorspronkelijk ingedeeld in vijf klassen die door grote centrale openingen met elkaar verbonden waren. Elke klas was rechtstreeks bereikbaar door een buitendeur in de westgevel van het gebouw. De eerste verdieping, de zgn. Sodaliteitsruimte, was één grote ruimte, 6,40 meter hoog onder het moer- en kinderbalenplafond. Deze aula was bereikbaar met de monumentale trap die tegen de zuidwestelijke gebouwhoek is aangebouwd en bestemd voor toneel. Dramatische oefeningen vormden een belangrijk onderdeel in het onderwijssysteem van de jezuïeten. Bij de inhuldiging van het gebouw in 1610 werd een speciale theatervoorstelling gegeven voor ouders en mecenasen.

Na de afschaffing van het Jezuïetenklooster werd het Sodaliteitsgebouw verder als schoolgebouw gebruikt en stelselmatig verbouwd. Zo werd de verdieping eveneens in klassen en gangen ingedeeld.

RU

Foto Europacollege Brugge

Bij de huidige restauratie wordt teruggegaan naar de oorspronkelijke indeling van het Sodaliteitsgebouw. Alle later ingebouwde muren en plafonds zijn weggenomen, om het gebouw haar monumentale ruimtelijkheid terug te geven. De balklagen, die na de verwijdering van later ingebouwde binnenwanden opnieuw de verdiepingsvloeren over de volledige gebouwbreedte moeten dragen, werden hiervoor hersteld en opnieuw functioneel gemaakt. Boven de gelijkvloerse verdieping konden de meeste moerbalken bewaard blijven, boven de eerste verdieping moesten ze allemaal worden vervangen. Hierbij was het niet vanzelfsprekend om twaalf nieuwe eikenhouten balken te vinden met een doorsnede van

42 x 36 cm en een lengte van 12 meter.

De wens van het Europacollege is om het gebouw als centraal kantoorgebouw te herbestemmen. Om de ruimtelijkheid van het gebouw bij de inrichting ervan zo weinig mogelijk aan te tasten, werd besloten om de bureauruimtes van elkaar te scheiden door middel van lichte wanden, die nergens tot aan de plafonds reiken. Bijkomende eis was dat de gebruikers vanuit het gebouw rechtstreeks buitenzicht zouden hebben, wat niet vanzelfsprekend is met vensteropeningen die twee meter boven de vloer aanzetten.

Daarom werden verhoogde vloeren ingebouwd in de gelijkvloerse en in de eerste verdieping.

Het belangrijkste knelpunt dat moest worden opgelost, was dit van de trappenhuizen. De monumentale trappartij in de zuidwesthoek van het gebouw reikt niet tot aan de zolderverdieping en een lift moest worden voorzien om het gebouw ook voor personen met een beperking toegankelijk te maken. Het bouwen van een tweede trappenhuis in het gebouw was onmogelijk, aangezien dit een té grote impact zou hebben gehad op de oorspronkelijke gebouwindeling, die maximaal bewaard moet blijven. Daarom werd voorzien in een tegen het gebouw aangebouwd trappenhuis. De enige plaats waar dit kon worden opgetrokken, is aan de noordzijde van het Sodaliteitsgebouw. De huidige noordgevel ervan is immers niet origineel; deze werd pas gebouwd na de afbraak van de meest noordelijke travee, tijdens de late 18de of vroege 19de eeuw. In deze muur konden dus de noodzakelijke doorgangen worden gecreëerd. Om de bereikbaarheid van de volledige campus voor de nooddiensten te garanderen, moest het gebouw daarenboven zo smal mogelijk worden ontworpen. Daarom werd het haaks naast het Sodaliteitsgebouw ingeplant. Het nieuwe trap/liftgebouw is maximaal

beglaasd, om het visueel zo licht mogelijk te maken en een zo groot mogelijk architecturaal contrast te krijgen met het Sodaliteitsgebouw.

benoît Delaey, conservatiearchitect

De jezuïetenorde werd in 1773 door keizerin Maria Theresia afgeschaft en op 20 september van datzelfde jaar werd de Brugse vestiging gesloten en gedeeltelijk openbaar verkocht. De collegevleugel werd ingericht als Theresiaans college, later werden er catecheselessen voor de armen gegeven en in 1792 gebruikten de Brugse Jacobijnen de aula als vergaderruimte.

In het begin van de 19de eeuw werd de benedenverdieping als paardenstal gebruikt en in 1832 besliste men het gebouw te herstellen en om te vormen tot klaslokalen voor het Atheneum. In 1852 werd het de Rijksmidschool. Toen zijn

verbouwingswerken uitgevoerd naar het ontwerp van stadsarchitect Jean-Brunon Rudd (1792-1870), die verschillende vleugels bijbouwde: het poortgebouw aan de Verversdijk, de vleugel aan de Kandelaarstraat, een portierswoning en een toegangspoort (een deel van de uitbreiding door Rudd is ondertussen gesloopt en vervangen door nieuwbouw). De eerste directeur van de snel succesvolle Rijksmidschool of 'Ecole Moyenne' werd de Nederlander Joannes Brans.

Aan de kant van de Boomgaardstraat zal het complex in de toekomst toegankelijk zijn via de waardevolle renaissancepoort, afkomstig van

het huis Onze-Lieve-Vrouw van Montserrat aan de Mallebergplaats. Ze werd hier in 1873-1876 geïntegreerd naar het ontwerp van stadsarchitect Louis Delacenserie en met beeldhouwwerk van Hendrik Pickery verfraaid. De poort is nu in restauratie.

deze unieke site.

De Rijksmiddleschool heeft in 1990 het complex verlaten en het Europacollege is sinds 1995 eigenaar van het complex. Er werd geopteerd om in de eerste fase de vroegere kloostervleugel aan de Verversdijk te restaureren. Die kon op 31 augustus 2007 feestelijk worden ingehuldigd samen met de nieuw ontworpen aula's. De afwerking van de vleugel aan de Boomgaardstraat is de tweede grote stap in de herwaardering van

BR

GO

BOEVERIESTRAAT 18,
DE KERK VAN DE
KAPUCIJNEN

Open op
zaterdag 8 september
van 14.00u tot 17.30u
zondag 9 september
van 14.00u tot 17.30u

Rondleiding op zaterdag en zondag
om 15.30u in de kerk, het koor, de
pandgang en de refter

Lezing 'Kapucijnerboekenbezit in
Vlaanderen' door ere-algemeen
rijksarchivaris Ernest Persoons op
zaterdag om 15.00u en op zondag om
15.00u (gevolgd door de rondleiding)

De geschiedenis van de
kapucijnenkerk en het klooster
in de Boeveriestraat staat nog
niet te boek. Dit 19de-eeuwse
kloosterensemble geraakte na
de Open Monumentendag van
2000 beter gekend en werd vooral
meer naar waarde geschat door
de erfgoedwereld. Het werd als
monument beschermd op 9 juni
2004.

Voorgeschiedenis

De orde van de kapucijnen werd in
1528 gesticht als een nieuwe tak van
de franciscanerorde die de regeltucht
met betrekking tot de armoede,
wildten beklemtonen. In 1592 kwamen
de kapucijnen of de zonen van
Franciscus zich in Brugge vestigen
in de Sint-Clarastraat. Hun behuizing
bleek snel te klein. De Stad Brugge
stelde in 1617 een stuk meersland ter
beschikking ten zuiden van 't Zand en

de Vrijdagmarkt. Het grootste plein
van de stad werd fel ingekrompen
door de uitbouw van het klooster. Op
5 juli 1620 werd de kerk ter ere van
Sint-Franciscus ingewijd. Kort nadien
moet ook het klooster afgewerkt zijn.
Herhaaldelijk werden de kapucijnen
financieel door de stad en het Brugse
Vrije gesteund om de uitbouw van het
klooster mogelijk te maken. In 1797
werd het klooster openbaar verkocht,
maar een groep gelovigen kon het
terug inkopen. De kerk werd in 1803
opnieuw opengesteld.

De kapucijnen hebben zich steeds
ten dienste gesteld van de Brugse
bevolking. Tijdens pestepidemies
traden de paters op als verzorgers
en bij brand werden ze ter hulp
geroepen. In het klooster was een
bergplaats met blusmateriaal
ingericht en de stedelijke brandspuit
stond opgesteld in het *speytehuyseken*
aan de Capucienerei. Vijf paters
stierven tijdens de pestepidemie van
1666 en twee in 1669.

In 1834 besliste men om de
spoorwegverbinding Brussel-Gent
tot Brugge en Oostende door te
trekken. Het eerste Brugse station
werd op de Vrijdagmarkt gebouwd.
De aanleg van de nieuwe spoorweg
en het station bracht een ware
metamorfose van het plein mee.
Het kapucijnenklooster werd eerst
gedeeltelijk (1837-1838) en later
volledig (1863-1865) onteigend en
gesloopt. De onteigening van het
klooster gebeurde niet zonder protest

en werd fel bekritiseerd in de lokale pers.

De kapucijnen verhuisden in maart 1867 in stoet met Guido Gezelle op kop en gevolgd door talrijke gelovigen van West-Brugge naar de gebouwen van de abdij van de urbanisten in de Sint-Clarastraat. Die gebouwen werden gesloopt en naar ontwerp van architect Leclef werd in hetzelfde jaar gestart met de bouw van een nieuwe kerk en een klooster (dit werd in 1970 al gesloopt en vervangen door een woonwijk).

Zowel de Brugse bisschop mgr. Faict als de gelovigen van West-Brugge bleven aandringen om ook in West-Brugge een nieuw kapucijnenklooster te bouwen. Kanunnik Maes, de rector van het Sint-Juliaansgesticht, stelde aan de kapucijnen een stuk grond ter beschikking in de Boeveriestraat, het zgn. Galgenhof. Rector Maes zou hen ook het hoogaltaar, de communiebank en de preekstoel, die afkomstig waren uit hun gesloopte kerk op de Vrijdagmarkt, terug schenken. Er werd een nieuwe kerk en een klooster opgetrokken in een sobere 19de-eeuwse stijl (de bouwplannen zijn niet teruggevonden).

Volgens pater Dominique Desplentere, is broeder Ildefons Van Damme, de ontwerper van het complex. De kerk werd toegewijd aan de H. Antonius van Padua en ingewijd op 25 mei 1871. In 1885 werd bij het klooster een Serafijns (of franciscaans) college opgericht, dat in 1897 al in een bijkomend gebouw in de Maagdenstraat werd ondergebracht (dit gebouw kon op OMD 2011 bezocht worden; het is de plaats waar nu de Experiëntie is ingericht).

Op de OMD kan de kerk vrij bezocht worden. De pandgang, de refter en de winterkapel worden enkel bezocht onder leiding van pater Desplentere op zaterdag en zondag om 15.30u.

De kerk van de kapucijnen is een eenbeukige kerk in de vorm van een Latijns kruis, afgedekt met zadeldaken en afgeknotte zadeldaken die bekleed zijn met leien. Tussen de kerk en de achterliggende sacristie staat op het dak een klokkentorentje. De kerk heeft een hoge bakstenen voorgevel en is doorbroken met een rondboogvormige ingang. Twee rondboogvensters flankeren de beeldnis met het beeld van de H. Antonius, patroon van de kerk. De voorkeer is ommuurd. Bemerk

links het kleine muurkapelletje, dat afkomstig is van het klooster op de Vrijdagmarkt. Het kapelletje lijkt 18de-eeuws en is nog in een laatbarokke stijl gebouwd. Het kon oorspronkelijk met luiken worden afgesloten. Deze kleine relict heeft te maken met het volksverhaal als zouden de paters kapucijnen zorgen voor 'broertjes en zusjes'...het was gebruikelijk dat kinderen op straat dit aan de paters vroegen (Felix Timmermans ontwierp daarrond een leuk geboorteprentje met een kapucijn die in een slede kindjes thuis brengt). Rechts op de koer bevindt zich een calvarie op een rots-imitatie en een beeld van Christus op de koude steen.

Het interieur van de kerk is verrassend sober en verwijst geenszins naar de in 1870 populaire neogotische stijl. De soberheid is wel kenmerkend voor de kapucijnen. De eenbeukige ruimte is overwelfd met graatgewelven op moerbogen. Zowel op het ingangsportaal als op de zes biechtstoelen zijn kapucijnenheiligen en passiesymbolen uitgebeeld. Over de datering van het eiken kerkmeubilair bestaat onzekerheid. Verder onderzoek is noodzakelijk. De eiken kerkmeubels zijn stuk voor stuk voorbeelden van hoogstaand vakmanschap. De bevloering is opgebouwd met basècletegels. Het eiken hoogaltaar toegewijd aan de H. Antonius, dat zou afkomstig zijn uit de kerk van de Vrijdagmarkt, is in een barokke stijl uitgevoerd. Centraal is een schilderij, dat Christus aan het

kruis voorstelt, ingewerkt. De altaren voor Jozef en Maria, in de zijarmen van de kerk, zijn mogelijk het werk van de Brugse beeldhouwer H. Pickery. De glasramen dateren uit de 20ste eeuw en zijn van de glazeniers L. Hubrecht en E. Pintelon.

In de rechter zijkapel is er een schilderij van de 17de-eeuwse schilder Jacob van Oost met de voorstelling van de geboorte van Jezus te bewonderen. Ook de 19de-eeuwse kruisweg is opvallend.

De kapel, net achter het koor waar de kapucijnen dagelijks samen komen om te bidden, is een boeiende ruimte, die ook duiding biedt over de leefwijze van de kapucijnen. Rechts van de kerk bevindt zich het pand. De vier pandgangen zijn rond een kleine binnentuin geschikt.

De eenvoudige refter is met opvallend blauwe muurtegels bekleed, waarvan wij geen andere voorbeelden kennen in Brugge. Hier zijn 17de-eeuwse schilderijen te bewonderen (de zgn. cycli van H. Franciscus). Bij het klooster hoort een tuin, niet te bezoeken op de OMD, met een fraai bomenbestand die een groene long vormt voor de buurt.

Op de bovenverdieping bevindt zich de bibliotheek die om heel praktische redenen niet kan worden bezocht. We mogen hier wel uitzonderlijk enkele foto's afdrukken.

Tijdens uw bezoek zal het verhaal van de kapucijnen in Brugge en de architectuur van kerk en klooster uitvoerig worden toegelicht.

EZELSTRAAT 83,
ORTHODOXE KERK VAN
DE HH. KONSTANTIJN EN
HELENA

Open op
zaterdag 8 september
van 14.00u tot 18.00u
zondag 9 september
van 14.00u tot 18.00u

De orthodoxe kerk is op 24 mei 2008 ingezegend. De rijke beeldentaal van het orthodoxe geloof maakt deze HH.Konstantijn en Helenakerk een perfecte illustratie van het jaarthema van OMD. We zijn dankbaar voor de gastvrijheid op OMD.

Het gebouwencomplex in de Ezelstraat is opgebouwd uit drie volumes. Het werd in de 14de eeuw opgericht als een passantenhuis en eind 16de eeuw heringericht als godshuis Sint-Joos. In het centrale gedeelte bevinden zich de poort en de voorkapel, in het hoger gedeelte links het koor en in het rechter deel het voormalige passantenhuis. Archiefdocumenten melden 1449 als bouwdatum van de kapel en 1454-1460 als datum voor het gastenkwartier.

De geel beschilderde bakstenen gevels van de kapel zijn doorbroken door segmentboogvensters met omlijstingen. In het passantenhuis worden de ruimtes verlicht door in nissen gevatte rechthoekige kruisvensters. Deze op de benedenverdieping zijn nog eens afzonderlijk gevat in rondboognissen. De eerste steen van het passantenhuis is op 6 mei 1454 gelegd en de bouw is geleid door meester-metselaar Antheunis

van Coolkerke. Het ingangsportaal dateert uit dezelfde bouwcampagne.

De buitenarchitectuur van de kapel is in 2005-2006 gerestaureerd op initiatief van de eigenaar, het OCMW-Brugge. Het rijk versierde interieur is in 2007-2008 door de orthodoxe gemeenschap zelf gestoffeerd. De Provincie West-Vlaanderen steunde het project.

De merkwaardige houten barokke afsluitingswand, die de kapel scheidt van de inkomhal, dateert mogelijk uit het begin van de 18de eeuw. De voorkapel en het koor zijn gebouwd op een rechthoekig grondplan en van elkaar gescheiden door een grote spitsbogige doorgang. In de voorkapel is de zoldering opgebouwd uit moer- en kinderbalken. Het koor is overkluisd met een stenen tongewelf. De glasramen dateren uit

1927. De nok van het koor draagt een dakruitertje waarin nu drie klokjes zijn opgehangen die de orthodoxe erediensten aankondigen.

De kapel van Sint-Joos is na de Franse revolutie meermaals herbestemd en dit soms met niet-passende functies. In de eerste helft van de 19de eeuw is ze als militair hospitaal gebruikt en vanaf 1848 als zondagsschool voor kinderen van de Sint-Jacobsparochie. Na de Eerste Wereldoorlog werd ze ingericht als

stapelplaats voor de eigen kunstcollectie. In de jaren 1990 tenslotte krijgt Sint-Joos opnieuw een religieuze invulling als oecumenische kapel. Sinds 2008 is de benedenruimte van het passantenhuis als oecumenische kapel ingericht en kan de bloeiende orthodoxe parochie gebruik maken van de 15de -eeuwse kapel.

De orthodoxe kerk HH. Konstantijn en Helena

In 1995 is in Brugge een orthodoxe parochie opgericht onder de bescherming van de heiligen Konstantijn en Helena en die behoort tot het oecumenisch patriarchaat van Konstantinopel (aartsbisdom België).

De voormalige Sint-Jooskapel is op een respectvolle manier herbestemd tot orthodoxe kerk. Tot de parochiegemeenschap van Brugge behoren orthodoxen van de meest diverse afkomsten: Grieken, Syriërs, Russen, Oekraïners, Joegoslaven, Roemenen, Bulgaren, Georgiërs, Polen maar ook Belgen. Ieder jaar zijn ook de orthodoxe studenten van het Europacollege tijdelijk lid van deze kerk.

Het interieur van de kapel is bijzonder rijk aan religieuze symboliek. Het 'beeld' speelt een grote rol.

De iconostase

De iconostase of iconenwand scheidt het 'heilige der heiligen' van het 'schip' van de kerk en staat symbool van de scheiding tussen de goddelijke en menselijke wereld. Als de centrale ingang wordt geopend, worden de twee werelden verenigd. Deze hand gebeeldhouwde iconostase is vervaardigd uit lindehout in een atelier in Thessaloniki in Griekenland.

De iconen zijn hier in de parochie geschilderd onder leiding van Aarts priester Chrysostomos Pynenburg, een Nederlander die in Wenen woont en jaarlijks de iconencursus leidt. De icoon wordt door de orthodoxe gemeenschap vereerd als een heilig voorwerp

en maakt integraal deel uit van de eredienst.

De iconostase bestaat uit drie poorten, zij refereren naar de Drie-eenheid, de Drie-enige manifestatie van God. De middelste poort is de Koninklijke Poort, de triomfpoort van de Zegepralende Christus, waarvoor de gelovigen komen communiceren. De iconen van de Koninklijke poort, illustreren de Blijde Boodschap met 'de verkondiging door de aartsengel Gabriël aan Maria' en de verkondigers van dit goede nieuws: de 'vier Evangelisten Mattheus, Lukas, Markus en Johannes'. Alleen bisschoppen, priesters of diakens mogen deze Koninklijke Poort betreden tijdens de liturgische diensten en langs daar het altaar

als meest centraal punt van het Heiligdom benaderen.

In de orthodoxe traditie is het altaar meestal vierkant van vorm, waarbij de afmetingen met elkaar evenredig zijn en meestal een zuivere kubus vormen: een kubus die kan ronddraaien en waar geen begin en geen einde is. Over het altaar komt er een bekleding met zeer kostbare stoffen, vaak in verschillende lagen, wat refereert naar de kostbare doeken waarin het Lichaam van Christus gewikkeld werd nadat hij van het Kruis werd genomen.

De onderste iconenrij wordt wel eens de 'plaatselijke' iconenrij genoemd. Aan weerszijden van de Koninklijke Deuren is er een grote icoon geplaatst. Links de Christus-Icoon en rechts de Moeder Gods met het Kind. Op de zijpoorten zijn de aartsengelen Michaël en Gabriël afgebeeld.

Rechts is steeds de icoon van de Heilige Johannes de Doper, de Voorloper. En links is er de icoon van het patroonsfeest of de patroonheiligen van de kerk, hier zijn dat de HH. Konstantijn en Helena. Links in het midden zien we de Heilige Basilios de Grote, Aartsbisschop van Cesarea, een grote kerkvader uit de 4de eeuw. Hij is hier uitgebeeld, omdat er in de Brugse Bloedkapel een belangrijke relikwie van hem rust.

Verder, rechts in het midden, de

icoon van de Heilige Apostel Andreas, de Eerstgeroepene, die legt de link met het Oecumenisch Patriarchaat van Konstantinopel waartoe het Aartsbisdom en de Parochie behoren. Apostel Andreas is de

stichter van de Kerk van Byzantium. Deze Oecumenische Patriarch is de rechtstreekse opvolger van de Heilige Apostel Andreas. De parochie is ontstaan vanuit de orthodoxe parochie van Gent die eveneens is toegewijd aan de Heilige Apostel Andreas. Rechts in de hoek is er de icoon van de HH. Kyrillos en Methodios, apostel-gelijken en verlichters van het Slavische volk, ook

patroonheiligen van Europa.

Uiterst links is er de icoon van de Heilige Silouan de Athoniet, een recente Heilige, die op de Athosberg in het klooster van de Heilige Panteleimon geleefd heeft tot aan zijn dood in 1938. Hij is Heilig verklaard in 1988 op aanvraag van de Oecumenische Patriarch Dimitrios en de Heilige Synode die hem omringde.

De 'polyeleos'

Opvallend, in het midden van de kerk, is de grote luster of polyeleos, wat in het Grieks 'veel barmhartigheid' betekent en in bijna alle orthodoxe kerken terug te vinden is. Op bepaalde momenten tijdens de liturgische vieringen wordt deze krachtig aangestoken, soms weinig of soms helemaal niet. De luster, gemaakt uit massief koper, heeft een totaal gewicht van 160 kg. Rondom zijn zestien iconen aangebracht.

Koorstoelen

Tegen de muur staan eiken koorstoelen opgesteld met de troon voor de bisschop en de antitroon voor een eregast. Een gedeelte daarvan is gemaakt door leerlingen van het VTI van Diksmuide. De eiken stoelen zijn gemaakt naar een 19de-eeuws model van het klooster van Simonos Petra op de Athosberg. Het overgrote deel is besteld in Thessaloniki (Griekenland). Ook de koorlezenaar, het kaarsenmeubel en de ambon komen uit Griekenland.

De gelovigen staan recht tijdens de eredienst, soms urenlang, en dit om hun eerbied voor het lijden van Christus te gedenken.

De fresco's

De Russische kunstenaar Yaroslav Dobrynine uit Moskou schilderde hier de fresco's. Hij beschilderde

verschillende kloosterkerken in Frankrijk, maar ook de orthodoxe kerk in Gent. Hij voerde zijn werk voor de orthodoxe parochie in verschillende fases uit. De apsis is het Heiligdom. Het is beschilderd met de 'Moeder Gods van het teken', dat symbool staat voor de kerk. De Moeder Gods is afgebeeld in gebedshouding, de twee armen geheven, met het Jezuskind gevat in een medaillon. Daaronder zijn kerkvaders voorgesteld, de Heiligen Chrysotomos, Aartsbisschop van Konstantinopel, de Heilige Basilios de Grote, Aartsbisschop van Cesarea in Cappadocië, de Heilige Gregorios de Theoloog, de Heilige Gregorios Dialogos, de Heilige Ignatius de Theofoor en de Heilige Nikolaas van Myra. Zij worden afgebeeld als liturgen, die de Goddelijke Liturgie meevieren.

De fresco's aan de rechter muur beelden bovenaan rechts zes grote feesten uit: de Geboorte van Christus, de Doop van Christus, de Transfiguratie, de Kruisiging, de Verrijzenis en de Hemelvaart. Onderaan komen een twaalfstal mannelijke heiligen, bisschoppen, martelaren en monniken. Op de muur kant straat, worden twee grote feesten afgebeeld: het feest van Pinksteren en de Boodschap aan de Moeder Gods. Daaronder komen vrouwelijke heiligen. De uitbeelding van de uitreiking van de H. Communie aan de Apostelen door Christus is de laatste fase van het iconografisch programma. Aan de ene kant reikt

Hij het Brood aan en aan de andere kant de Kelk en verwijst zo naar de H. Communie die zowel als Brood (Zijn Lichaam) en als Wijn (Zijn Bloed) dient ontvangen te worden.

Voor meer info:

De orthodoxe parochie staat onder de leiding van Priester Bernard Peckstadt.

mob 0476 49 95 77

orthodoxie.brugge@skynet.be

<http://orthodoxie-brugge.org/>

BEELD

EZELSTRAAT 52-54,
JOZEF RYELANDTZAAL

Open op
zaterdag 8 september
van 14.00u tot 18.00u
zondag 9 september
van 10.00u tot 18.00u

De orgel-en concertzaal draagt de naam van Jozef Ryelandt als eerbetoon aan de talentvolle Brugse componist en de voormalige directeur van het Brugse conservatorium (de mooiste ruimte in het conservatorium is naar hem genoemd en daar worden zijn composities bewaard). Joseph (Jozef) Ryelandt (1870-1965) werd in Brugge geboren als zoon van gegoede Louis Ryelandt en de Gentse Marie Louise Casier, beide muziekliefhebbers. Joseph kreeg in zijn jeugd zowel piano- als vioollessen. Hij wou dan ook musicus worden maar zijn ouders zagen veeleer een carrière in de advocatuur voor hem weggelegd. Hij studeerde aanvankelijk wijsbegeerte in Namen en volgde op ieder vrij moment muzieklessen bij Auguste Reynes in Brugge en bij H. Balthazar-Florence in Namen. Vanaf 1891 studeert hij rechten in Leuven, zonder de hoop op te geven een carrière in de muziek te kunnen opbouwen. Met zijn moeder kon hij uiteindelijk een compromis afsluiten. Hij mocht van muziek een carrière maken als hij een gezaghebbend figuur kon vinden die hem onder zijn hoede nam. Joseph Ryelandt vond Edgard Tinel, de directeur van het Lemmensinstituut

in Mechelen daartoe bereid. Tussen 1893-1895 studeerde hij uitsluitend compositie en werkte hard aan een veelzijdige muziekopleiding. In 1899 trouwde hij met Marguerite Carton de Wiart en vestigde zich in Brugge. Het echtpaar bouwde een bijzonder mooi huis aan de Filips de Goedelaan, ontworpen door Huib Hoste (jammer genoeg gesloopt) en had samen acht kinderen. De jaren 1896 tot 1924 worden beschouwd als Joseph Ryelandt's meest belangrijke compositiejaren. In 1924 werd hij benoemd tot directeur van het Brugse conservatorium, zorgde voor een degelijke opleiding, ook in de muziekgeschiedenis en kon tal van succesvolle musici opleiden. Het conservatorium kende onder zijn directeurschap een groot succes. Zijn laatste composities dateren uit 1948.

Geschiedenis

In de Spaanse stad Avila werd onder impuls van Teresa de Ahumada y Cepeda (Teresa van Avila) in 1562 de gereformeerde orde van de ongeschoeide karmelietessen gesticht, de zgn. thesianen. Deze wordt, samen met de jezuïeten, de belangrijkste kloosterorde van de Contrareformatie in de 17de eeuw. De thesianse reformatie verspreidde zich snel vanuit Frankrijk en vanaf 1607 ook in de Spaanse Nederlanden. Met de steun van de landvoogden Albrecht en Isabella werden thesianenkloosters opgericht

in Bergen, Leuven, Antwerpen, Mechelen, Gent en Brugge.

De Brugse thesianengemeenschap werd op 7 mei 1626 gesticht. De zusters woonden aanvankelijk in bestaande gebouwen in de oude stad maar konden met de hulp van mecenasen in 1665 een geschikt bouwterrein aankopen in de Ezelstraat, in de onmiddellijke omgeving van het karmelietenklooster. Op amper 500 meter van het klooster van de karmelieten bouwden de zusters een nieuw eigen klooster. De leiding van de werken was in handen van priorin Marie-Louise de Sainte-Hélène, die mogelijk een aandeel had

in het ontwerp. De uitvoering vanaf 1867 gebeurde door de aannemers Jan en Donaas van Troostenberghe (metselaars) en Jan Hollevoet (timmerman).

Er werd eerst een kloostergebouw en een pandgang gebouwd en voor de bouw van de kerk kon in 1680 een bijkomend stuk bouwgrond verworven worden. In 1687 richtte men een kluis in de tuin op en tussen 1711 en 1715 werd de sacristie gebouwd en de tuinmuur afgewerkt. Een eeuw lang genoten de thesianen van een intense bloeiperiode. In 1722 en 1727 vonden grote feestelijkheden plaats naar aanleiding van de heiligverklaring van Teresa van Avila en Johannes van het Kruis.

Onder het Oostenrijks bewind echter worden de contemplatieve kloosterorden amper nog geduld. Noch Maria Theresia noch Jozef II zijn hen gunstig gezind. Afschaffingen volgden elkaar op en in juni 1783 moeten de zusters hun klooster in Brugge verlaten. De oudste zusters krijgen onderdak en bescherming in het Brugse begijnhof. De landvoogden Albert Casimir en Marie Christine van Saksen-Techsen zochten nog voor het eind van de 18de eeuw herbestemmingen voor alle afgeschafte kloosters. De apostolinnen, die zorgden voor onderwijs kregen het voormalige thesianenklooster toegewezen. Later in de 19de eeuw deden de gebouwen dienst als Majoor Weylerkazerne. De kerk

werd afzonderlijk wel in 1818 toegewezen aan de Anglicaanse geloofsgemeenschap in Brugge. Pas met de restauratie van 1983 nam de Stad Brugge de kerk in gebruik als orgelzaal voor het conservatorium en als concertruimte (de Anglicaanse gemeenschap kreeg het 't Keerske ter beschikking).

De thesianen of ongeschoeide karmelietessen konden in 1829 in Brugge terug voet aan wal krijgen. Zij kochten de voormalige Latijnse school in de Schuttersstraat, waar ze vandaag nog verblijven en een nieuw bescheiden klooster uitbouwden.

De thesianenkerk is een eenbeukige kerk met halfronde absis, afgedekt met een hoog, met leien bedekt zadeldak. De kerk is 26 meter lang en 10 meter breed. De voorgevel is opgetrokken in een zgn. bak- en zandsteenarchitectuur, typisch voor de 17de eeuw en afgewerkt met een klokvormige bekroning. Kroon- en waterlijsten ritmeren deze gevel, die volgens archiefteksten oorspronkelijk beschilderd was als bescherming voor de natuursteen. De gevelbekroning was aan beide zijden afgewerkt met natuurstenen, zgn. vleugelstukken met voluten die ook nog eens met vazen waren bekroond. Centraal in de top zit een halfronde nis, waarin tot op het einde van de 18de eeuw een Mariabeeld stond. De oeil-de boeuf helemaal bovenaan verlicht de zolderopening. Samen met de natuurstenen

deuromlijsting zijn dit toevoegingen bij de herbestemming tot Anglicaanse kerk. De rechterzijgevel, zichtbaar vanaf de straat is opgetrokken in baksteen en doorbroken met grote segmentboogvensters met omlijstingen.

Het interieur van de thersianenkerk is eenvoudig en sober. Alle kerkmeubilair is verdwenen. De ruimte is overkluisd met graatgewelven, door elkaar gescheiden met moerbogen die rusten op consoles met engelenkopjes. Elke engel heeft een eigen uitdrukking. De absis is overwelfd met een vierdelig meloengewelf, waarvan de vier ribben samenkomen in een ronde opening, die oorspronkelijk verbonden was met het klokkentorentje. De muren waren volgens beschrijvingen met marmerbeschildering afgewerkt. In de gekeurde glasramen, die dateren uit de 19de eeuw, verwijzen bloemen naar deugden die in de Anglicaanse eredienst van belang zijn: Abundance (overvloed), Energy (energie), Faith (geloof), Hope (hoop), Love (liefde) en Purity (zuiverheid).

Voor de nieuwe functie als orgelzaal en concertruimte is een orgel aangekocht en werd de ruimte met akoestische panelen en doeken, muziekvriendelijker gemaakt.

Aan de voorgevel onderstreept beeldhouwwerk, ontworpen door Livia Canestraro en Stefaan Depuydt ('Ode aan de muziek') de nieuwe functie.

RU

BEELD

RU

GE

B R

G O

GEERWIJNSTRAAT 6,
DE ORGELZAAL

Open op
zaterdag 8 september
van 14.00u tot 18.00u
zondag 9 september
van 10.00u tot 18.00u

Baron Albert Claesman, burgemeester van het Brugse Vrije en heer van Male kocht vanaf 1740 huizen en gronden aan in het bouwblok Sint-Jakobsstraat/Geerwijnstraat en bouwde het monumentale herenhuis Sint-Jakobsstraat 23, dat ook op de Open Monumentendagen te bezoeken is.

De tuin van deze monumentale winterresidentie was aan de kant van de Geerwijnstraat afgesloten van de straat met een muur met een poort.

De poort gaf toegang tot de tuin, maar ook vooral tot een bijgebouw (een opslagplaats waarvan we de omvang in de 18de eeuw niet kennen). In 1792 werd dit bijgebouw verhuurd aan Augustinus van Cauwenberghe. In 1852 spreken de documenten van *une demeure particulière occupé sans aucun titre par le nommé Yperman* (het bijgebouw was allicht omgevormd tot een woonhuis).

In 1867 werd het voormalige huis Claesman door de Stad Brugge omgebouwd tot een exclusieve kostschool voor rijke (niet-katholieke) meisjes. In de gemeenteraad van 12 augustus 1876 beslisten de leden om de (te dure) school af te schaffen. Kort nadien bracht men er als anti-

climax de *arme meisjesschool* uit de Grauwwerkersstraat in onder. Het bijgebouw in de Geerwijnstraat zou tot feest- en turnzaal omgebouwd worden (wat wellicht toen niet gebeurde).

In 1885 koos de Stad Brugge ervoor om het huis Claesman in te richten als stedelijk muziekconservatorium, dat tot dan aan de Langerei was gevestigd en in 1887-1888 werd aan de Geerwijnstraat een nieuwe orgelzaal gebouwd.

Het rechthoekig gebouw meet 27,50 x 7,5m en is aan de straatkant afgewerkt met een fraaie neo-barokke bakstenen trapgevel. De rechthoekige ingangsdeur heeft

een geprofileerde barokomlijsting met daarboven een ovale beeldnis geflankeerd door voluten met gevleugelde engelenkopjes. In de nis staat een borstbeeld van de Brugse musicus Marc Houtermans (1537-1577). Het zou een replica zijn van de buste die op zijn graf in Rome staat.

Marc Houtermann werd in 1537 in Brugge geboren en overleed in 1577 in Rome. Hij is er begraven in de kerk van Santa Maria Maggiore. Zijn grafschrift leert ons dat hij een goed en vriendelijk musicus was. Marc Houtermann was in Rome organist voor de grote componist Palestrina en moet zeer talentvol zijn geweest om die positie te kunnen bekleden. Hij was getrouwd met muzikante Jeanne Gavadia, die net als hij in 1577 op

amper 26-jarige leeftijd overleed. Van Houtermann zijn geen composities teruggevonden.

De smalle segmentboogvormige benedenvensters worden

beklemtoond door een kalkzandstenen omlijsting. In die traptop zitten twee vensters en één luikopening, gevat in geblokte rondboognissen.

Het interieur is classicistisch van opbouw. De pleisterwanden zijn door pilasters verdeeld in acht afzonderlijke vakken, waarvan er aan beide zijden vier versierd zijn met gipsen borstbeelden van musici: familie Gevaert, Paganini, Richard Wagner, Ludwig van Beethoven, Haendel, Mozart, Bach en Liszt.

De pilasters dragen een kooflijst waarop een gepleisterd tongewelf aanzet. Het tongewelf zorgt voor een goede akoestiek. Per travee is ter

hoogte van de kooflijst, een metalen trekker aanwezig die de dakstoel samenhoudt. Die trekkers zijn gevat in beeldhouwde leeuwenkopjes.

In 1993 werd de orgelzaal gerestaureerd naar het ontwerp van arch. G. Debruyne. Het toen verwaarloosde interieur kreeg een vernieuwde stoffering. Voor de kleurafwerking van de wanden en tongewelf liet de ontwerper zich op voorstel van de Dienst voor Monumentenzorg inspireren op een kleurenstudie uit 1887, die aantoonde dat het gewelf aanvankelijk in trompe-l'oeil beschilderd was, met latwerk en lover. Alle sporen daarvan waren verdwenen. Uit financiële overwegingen werd geopteerd om dit niet te reconstrueren maar de architect ontwierp een nieuwe beschildering met een wisseling van kleurvakken, waarvan de schuin verlopende middenas overeenstemt met de messingstrip in de nieuwe plankenvloer. De zaal kreeg een verhoogd podium, aangepaste verlichting en geluidsversterking. Het Hooghuisorgel dateert uit 1878 en werd voor het eerst in de stadsschouwburg gebruikt voor de uitvoering van het oratorium Lucifer van Peter Benoit. Nadien verhuisde het naar de hallen waar een orgelklas was ingericht. Pas in 1893 kreeg het hier zijn definitieve bestemming in de orgelzaal, die ervoor moest uitgebreid worden. Het eikenhouten orgelfront in neorenaissancestijl, is ontworpen door de toenmalige stadsarchitect

Charles De Wulf (1865-1904).

De orgelzaal biedt plaats aan 80 toehoorders en kan dus een actieve rol spelen in het stedelijk muziek- en cultuurbeleid.

Tijdens de laatste restauratiewerkzaamheden werd een grote gemetselde waterput teruggevonden, die mogelijk dateert uit 1742, en door de inplanting (vooraan in de zaal) erop wees dat het vroegere bijgebouw op die plaats niet zo groot was als de huidige orgelzaal. Baron Claesman had een grote waterreserve nodig want in de tuin had hij een fontein met een speciaal waterdistributiesysteem laten aanleggen, dat nog in de 19de eeuw bewondering opwekte.

BEELD

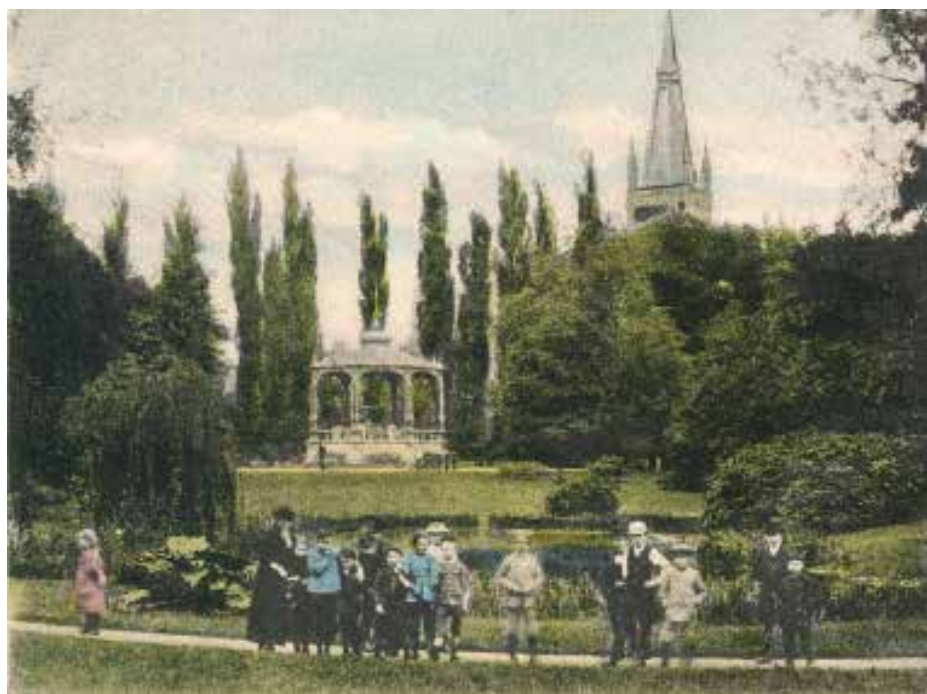

EYCKPLEIN 1,
DE 19DE-EEUWSE
BIBLIOTHEEK
(PROVINCIALE
CULTUURBIBLIOTHEEK
TOLHUIS)

Open op
zaterdag 8 september
van 14.00u tot 18.00u
zondag 9 september
van 10.00u tot 18.00u

De Provinciale Cultuurbibliotheek
Tolhuis is uitsluitend met een geleide
rondleiding te bezoeken
zaterdag om 14.15u, 15.00u, 15.45u,
16.30u, 17.15u
zondag om 10.15u, 11.00u, 11.45u,
13.30u, 14.15u, 15.00u, 15.45u,
16.30u, 17.15u

Tentoonstelling Jules Fonteyne.
Tekenaar, portrettist en
boekillustrator.

Jules F

De Bruc
Fonteyn
bekend
volkse f
uit het l
afgebee
kantklo
process
is evenw
van een
grotere
gelegd
een beg
jonge ja
grote po
in olie
portrett
vaak in
instellin
tot twee
Streuve
in het b
behoren
van het
Lijstern
overige
Fonteyn
dan ach
zijn geïl
Ook and
van Feli
Sabbe e
door he
het inte
tot ver k
boekillu

opdracht van uitgevers of
ngen. Zo portretteerde hij
emaal toe de schrijver Stijn
ls. Deze werken bleven
ezit van de schrijver en
n thans tot de collectie
Provinciaal Museum 'Het
est' in Ingooigem. Er zijn
ns wel meer banden tussen
e en Streuvels: niet minder
t boeken van deze laatste
lustreerd door Fonteyne.
dere boeken – onder meer
x Timmermans, Maurits
en Karel De Wolf – werden
m geïllustreerd. Vooral in
rbellum genoot hij dan ook
buiten Brugge een faam als
ustrator.

Als graficus ontwierp hij
voorts affiches, medailles, ex-
libris en kunstvlaggen. In
het kader van de wederopbouw
na de Eerste Wereldoorlog in de
Westhoek ontwierp hij dan weer
kerkmeubilair en -ornamenten.
Eén van de projecten waar hij aan
meewerkte, was de inrichting van
de kerk van Zonnebeke naar het
ontwerp van architect Huib Hoste,
met wie Fonteyne bevriend was.
De tentoonstelling in Het Tolhuis
belicht enkele van die minder
bekende aspecten van de
kunstenaar Jules Fonteyne. Uit
de collectie van de Provinciale
cultuurbibliotheek worden talrijke
door hem geïllustreerde boeken
getoond: meteen een gelegenheid
om kennis te maken met de rijkdom
van deze bibliotheek. Ook de beide
portretten van Stijn Streuvels uit
'Het Lijsternest' zijn er uiteraard
te zien. Daarnaast worden talrijke
originele tekeningen uit privé
bezit geëxposeerd – waaronder
de kostelijke vignetten voor een
kalender van het tijdschrift Biekorf
en de tekeningen voor boeken van
Maurits Sabbe en Karel De Wolf.

Marc Ryckaert

De Provinciale Cultuurbibliotheek Tolhuis is een bewaar-bibliotheek met werken over de gemeenten in de Provincie West-Vlaanderen. De verzameling bevat in hoofdzaak werken die verschenen vanaf het ontstaan van de provincie in de Franse tijd.

G O

BE

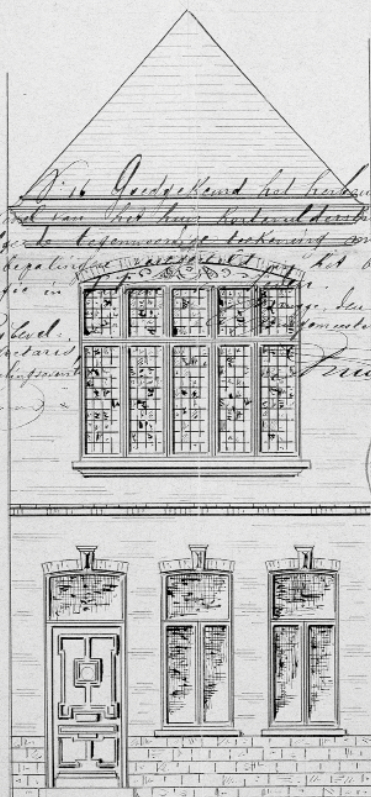
GO

Tegenwoordige teekening ^{af} aangezien
om de veranderingen te doen aan mijn Huis, in verandering
van de vroegere ingedrukte ^{oudere} teekening, met aansluiting
van Subsidie, toegestaan door de Welwillende
GedachtenRaad van het Schepers College, op 24 Januari 1898,
en waar aan ik Heden verzoek, ingezien den te groeten ontwerp.

Jos. van Acker
Zijn Zoon. 35.

Gravies
H. P. H. H.
J. W. H. H.

De Gedeputeerde der Gemeente van den
voorged. van het Huis, tekenend, 1. 30 in.
gevolg: de tegenwoordige tekening, met inachtneming
der bepalingen van het ontwerp, het besluit van ons
College in 1898, van 4 Maart 1898.
De Gedeputeerde der Gemeente, te Schiedamschen
Dijk, 1898.

met uitgave
1898

B K

GLE

B K

B K

r C

Het tolhuiscomplex heeft een boeiende maar ook complexe voorgeschiedenis. Het bestaat uit verschillende panden: het vroegere huis *'t Heylich Graf*, het Rijkepijndershuisje, het eigenlijke Tolhuis en het huis *het Wezelkin*. Het stadsdeel rond het Tolhuis werd met het oog op de toenemende handelsactiviteiten van de toenmalige haven aangelegd en bebouwd vanaf 1200. De schepen kwamen Brugge binnen via de Langerei en de Spiegelrei. Rijke handelaars zochten op deze plaats een eigen plek om een woning met ruime opslagplaats op te trekken. De kern van het complex bestaat uit twee 13de-eeuwse panden. Koopmanshuizen hadden grote kelders en ruime gelijkvloerse verdiepingen waar de goederen werden gestapeld. De eerste verdieping gebruikte men als woon- en leefkamers. In 1305 was hier zeker het kantoor van de tol ingericht. In documenten staat het gebouw vermeld als *tolnehuus*. De familie Van Luxemburg die vanaf 1470 de tolrechten in handen had, liet het nog bestaande trapgebouwtje optrekken en de natuurstenen voorgevel. Het Rijkepijndershuisje zou eveneens rond 1470 zijn gebouwd en *'t Heylich Graf* na 1478. In het begin van de 16de eeuw werd het Tolhuis verbouwd. Eén van de zijmuren werd vervangen door een zuilenrij, die oorspronkelijk waarschijnlijk door houten wanden met

GLE

BK

poorttoegangen was afgesloten. Dat maakte de circulatie van de goederen die aan- en afgevoerd werden eenvoudiger. De huidige onderbouw met de twee grote poortopeningen kwam toen tot stand. De voorgevel (een schermgevel) werd in de 17de eeuw gewijzigd in een puntgevel.

Het Tolhuis werd gebruikt als kantoor waar de invoerbelasting werd geregeld op de producten die Brugge via de interregionale en internationale handel bereikten. De belasting of de tol werd in principe enkel door de vorst geheven maar heel dikwijls schonk hij dat recht in concessie aan een privépersoon als een gunst of tegen betaling. Het tolrecht werd bepaald door het gewicht van de producten (en daarom spreekt men ook soms van weeghuis).

Terwijl de natuurstenen voorgevel van het tolhuis vrij authentiek oogt, is het interieur sterk gewijzigd in de loop van de eeuwen. De grote benedenzaal (met het infocentrum) is afgedekt met 19de-eeuwse troggewelven (opgebouwd uit baksteen en metaal). Het Rijkepijndershuisje werd in 1877 volledig gereconstrueerd, evenals het trapgebouwtje met het wapenschild.

Stadsarchitect Louis Delacenserie (1838-1909) bouwde in 1878 achter de natuurstenen voorgevel een nagenoeg volledig nieuw gebouw dat moest dienen als stadsbibliotheek

(zijmuren, achtergevels en gebinten bleven geïntegreerd). In 1889 werd de benedenverdieping ingericht als brandweerkazerne en dit bleef zo tot in 1960. Nadien werd ze gebruikt als uitleenbibliotheek en discotheek. Het hoekhuis werd in de 20ste eeuw bij het complex ingelijfd. Tot 1930 was er de meubelzaak van Edward van Mullem gevestigd. In 1972 werd aan de kant van de Spanjaardstraat een kleine jeugdbibliotheek bijgebouwd naar het ontwerp van architect Luc Dugardyn (1929-1994). Vóór de ingreep van Delacenserie waren de bovenverdiepingen van het Tolhuis in privéhanden, zoals bleek uit het archivalisch onderzoek, en een eeuw lang bewoond door het gezin van de

ontvanger van de douanerechten. De 'Tol' was als functie afgeschaft na de modernisering van de instellingen in de Franse tijd (1794-1814) en vervangen door het douanesysteem.

De rondleiding zal zich toespitsen op het 'bibliotheek' en 'boeken'-aspect in het complex en u wordt begeleid door de bibliothecaris en zijn medewerkers. Er bleven fraaie getuigen van de 19de-eeuwse stadsbibliotheek bewaard. De inrichting op de verdiepingen van de vroegere leeszaal, de boekenmagazijnen, de boekenrekken, de houten spiltrap zijn ontworpen door architect Louis Delacenserie.

In het archief van de Stedelijke Dienst voor Monumentenzorg worden tekeningen bewaard van de voormalige boekenmagazijnen met onder meer enkele detailtekeningen van de eikenhouten deuren en het balkwerk.

Op de verdieping richtte Louis Delacenserie ook een salonnetje in 18de-eeuwse stijl in, dat fungeerde als kleine vergaderzaal. Dit salonnetje met houten schouwtje en fraaie deur is gestoffeerd met goudleder-behangsel dat 1660-1700 wordt gedateerd. Het kan tijdens de rondleiding op OMD eveneens worden ontdekt.

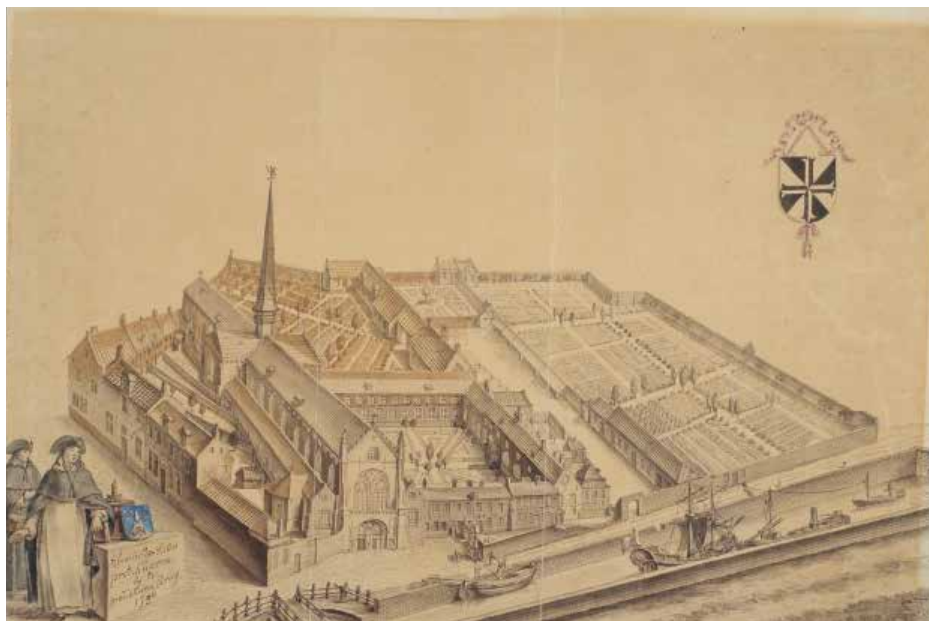
9. JERUZALEMSTRAAT 25, PASTORIE VAN SINT-ANNA

Uitsluitend na reservatie op de
OMD-lijn 050 47 23 24

Open op
zaterdag 8 september
van 14.00u tot 18.00u
zondag 9 september
van 10.00u tot 18.00u

Het pand in de Jeruzalemstraat 25
werd gebouwd in 1865 en is sinds
1927 in gebruik als pastorie voor
de Sint-Annaparochie. Voordien
beschikte de parochie over een
pastorie in de Molenmeers 34.

De vroegere pastorieën

Het woonhuis in de Molenmeers werd op 25 mei 1701 aan Judocus Caura, 'pastor' van Sint-Anna, geschonken door Jacques Wils en zijn echtgenote Margareta Fimbry. Zij had het eerder geërfd van haar overleden eerste echtgenoot. Aan het legaat waren een aantal voorwaarden verbonden, onder meer moesten de opeenvolgende pastoors van Sint-Anna er zelf gaan wonen. Daarnaast moest om de twee weken een mis worden gelezen ter '*lavenissen van de ziel*' van haar dierbaren. Deze godvruchtige vrouw liet ook een rente plaatsen op het huis zodat de pastoors elk jaar zes ponden en vijf schellingen kregen om het te onderhouden en ze voorzag dat het gebouw zou overgaan naar de armenzorg als de Stad Brugge niet langer rooms-katholiek zou zijn.

Het huis bleef gedurende de hele 18de eeuw in gebruik als pastorie.

In de periode 1792-1798 worden als bewoners genoteerd: '*heer Bouvaert, pastor van Sint Anne, een domestique, vicepastor Germanus Vermandel*' en twee Franse priesters op de vlucht voor de Franse revolutionairen die hier tijdelijk verbleven nl. J.B. Sterckman, pastoor van Volkerinkhove en Louis Lefebure, pastoor van een parochie nabij Boulogne.

Door het besluit van het Directoire op 26 oktober 1797 moesten alle goederen, kerken en pastorijen van de pastoors die '*geen haat aan het koningschap en trouw aan de grondwet van het jaar III*' hadden gezworen in beslag worden genomen en konden ze openbaar worden verkocht. Zover is het gelukkig niet gekomen voor

de pastorie van Sint-Anna maar het daaropvolgende concordaat van 1802 tussen paus Pius VII en Napoleon bepaalde wel dat alle pastorieën eigendom van de burgerlijke overheid werden en dat de gemeentes woongelegenheid voor de pastoors moesten voorzien. Volgens de bevolkingsregisters werd de pastorie van Sint-Anna vanaf 1798 effectief verlaten en werd vanaf dan bewoond door privépersonen. Mogelijk heeft dit ook te maken met de lamentabele toestand waarin het gebouw verkeerde. Een restauratiedossier uit 1808-1810 is bewaard gebleven.

Ondertussen vonden de pastoors een onderkomen in huurhuizen aan de Sint-Annarei. Pastoor van Westerveldt verbleef aan de Sint-Annarei 9 en zijn opvolger pastoor Vanderougstraete aan de Sint-Annarei 4. Nochtans bleef het gebouw in de Molenmeers in de kadastrale documenten nog lange tijd aangeduid als *'pastoreel huis en erf'*, eigendom van de Stad Brugge. In 1853 verkocht de stad de pastorie dan aan een privépersoon, Benoit Dewever. De toekomstige interest op de koopsom zou onder meer worden aangewend als woonstvergoeding voor de pastoors die verplicht waren een woning nabij de Sint-Annakerk te huren.

Jeruzalemstraat 25

Wanneer het pand in de Jeruzalemstraat 25 exact in gebruik werd genomen als pastorie is niet duidelijk maar ze werd in ieder geval in 1895 aangekocht door Joseph Vandermeersch, een priester uit Roeselare die als professor verbonden was aan het bisschoppelijk seminarie. In de akte wordt het goed omschreven als *'maison, serre et dependances et fonds de terre rue Jerusalem'*.

Het betrof dus een bestaande woning die in 1865 was gebouwd door Pieter Dutordoir een *'ontfanger der accijnzen'* uit Brugge. Hiervoor werden twee woonhuizen, één van 1845 en één uit eind 18de eeuw gesloopt. Hij liet het pand zoals we het vandaag kennen

met zijn neoclassicistische gevel optrekken. Kort daarna werd in tuin een serre gebouwd. In 1876 wordt de woning uitgebreid met het links aanpalende kleine huisje. Dit was oorspronkelijk maar half zo diep, wat nog afleesbaar is van de zijgevel van de pastorie. In 1901 laat professor Vandermeersch, die de woning kocht van de kinderen Dutordoir, de serre in de tuin afbreken en een nieuwe veranda bouwen tegen de achtergevel. Het aanpalende kleine gebouwtje breidt hij uit tot dezelfde diepte als het woonhuis. Mogelijk wordt het gebouw vanaf dat moment gebruikt als pastorie want in hetzelfde jaar wordt Vandermeersch verkozen als lid van de kerkraad en schatbewaarder van Sint-Anna. In 1928 verkoopt hij de pastorie aan de kerkfabriek van Sint-Anna. Sindsdien is er weinig gewijzigd aan de pastorie. Enkel in 1963 wordt een opening in de tuinmuur gemaakt in functie van een nieuwe garage.

Hoewel de pastorie niet als dusdanig is ontworpen sluit ze wel nauw aan

bij de toenmalige typologie. De witbepleisterde neoclassicistische gevel geeft ze een waardig voorkomen en het interieur vertoont een duidelijke symmetrische scheiding tussen de private gedeelten links van de gang en ontvangstruimtes rechts van de gang. Op de verdieping waren voldoende slaapkamers voorzien voor de pastoor en zijn logees. Het was namelijk de plicht van de pastoor om onderdak te bieden aan '*op doorreis zijnde abten en paters*'. Vaak was er ook een rijker gedecoreerde bisschopskamer die steeds ter beschikking diende te staan van de bisschop.

In de ramen aan de straatzijde zijn op de begane grond glas-in-loodpanelen geplaatst. Deze werden geplaatst door pastoor J. Acke, die op 5 november 1961 aangesteld werd als pastoor. Toen hij in 1971 op rust ging werden ze overgenomen door de kerkfabriek.

De pastorie beschikt over een ruime, ommuurde tuin met op de hoek van de Rijkseijndersstraat een heel

waardevolle beuk. Traditioneel waren pastorieën voorzien van een ruime moes- en siertuin zodat de pastoor zelf bloemen als decoratie voor de kerk en eventueel wat fruit en groenten kon verbouwen.

Bij de geplande restauratie worden naast het inbrengen van een lift en sloop van de veranda geen grote wijzigingen doorgevoerd. Alle waardevolle interieurelementen zoals vloeren, stucwerk, deuren, trappen, etc. blijven bewaard en worden geïntegreerd in het ontwerp voor de vernieuwde pastorie.

Geeraard Coucke, de Don Camillo van Sint-Anna Bernard Schotte

Op 21 juli 1941 (de nationale feestdag) vond er op de Markt in Brugge een patriottische manifestatie plaats die uitmondde in een vechtpartij met Vlaamse wachters in de Hallestraat en op de Markt. Eén van de vechtersbazen

was Geeraard Coucke, de onderpastoor van Sint-Anna, en volgens een ooggetuige sloeg hij *'met zijn ijzeren arm'* een Vlaamse wachter neer. Hij zou zelfs één van de opruiers zijn geweest tijdens dat relletje. De Vlaamse Wacht waren hulptroepen van de Duitse bezetters die onder andere instonden voor bewakingsdiensten. Ze hadden het Oudstrijdershuis in de Hallestraat ingepalmd als hun hoofdkwartier.

De onderpastoor Geeraard Coucke van Sint-Anna is één van vele lagere geestelijken in West-Vlaanderen die tijdens de Tweede Wereldoorlog anti-Duits gezind waren. Men schreef over hem vlak na de

oorlog dat hij *'de verpersoonlijking van den echten weerstand was. Hij was de enige openlijke man van den weerstand, van den eersten dag tot den laatsten dag, gekend door alle ingezetenen van de stad'*. Geeraard Coucke, afkomstig van Aarsele, was 39 jaar oud toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak. Hij was sinds 1936 onderpastoor van Sint-Anna en proost van Sint-Jozef en voordien was hij leraar in het Sint-Lodewijkscollege. Hij nam vlak voor het uitbreken van de oorlog dienst in het leger en onmiddellijk na de capitulatie werd hij lid van een verzetsbeweging. Maar hij hield dat rap voor bekeken en besloot op eigen houtje verzet te plegen. Geeraard Coucke hield in de Sint-Annakerk echte donderpreken tegen de Duitsers en collaborateurs. Uit alle hoeken van de stad kwamen Bruggelingen luisteren naar *'dien stouten onderpaster'*. Duitsgezinden en zwarten verlieten dan woedend van koleire de kerk wanneer hij hen verketterde als lafaards en verraders. En bij het verlaten van de kerk, uitten ze dan dikwijls dreigementen: *hij moet in de bak, 'zijn smoel zal ik stoppen' of 'ik sleur hem uit zijn preekstoel'*. De gewone parochianen schrokken wanneer hij uitviel tegen de Duitsgezinden en velen smeekten hem om op te houden. Zelf besepte hij dat hij nogal verging in zijn donderpreken want soms sloot hij die af met de

woorden *'morgen zit ik in den bak'*. Hij werd ook inderdaad 25 maal *'ingesperrr'* of opgesloten, maar telkens kwam hij terug vrij. Hij kreeg dreigbrieven van Duitsgezinden en werd zelfs een keer 's nachts in elkaar geslagen door drie collaborateurs, waaronder een oud-leerling van hem. Voortdurend werd hij achtervolgd en bespioneerd. Maar velen hadden schrik van Geeraard

Coucke. Het was een reus van een vent; hij werd omschreven als een *'hoge stoere kloeke boom'* maar onder zijn imposante verschijning ging *'een hart van goud, een hart van koekenbrood'* schuil. Zelfs later, wanneer hij Brugge had verlaten toen hij vanaf 1952 pastoor van Lapscheure werd en later van Zedelgem, spraken vele mensen in Sint-Anna en het Bilkske nog bijzonder lovend over hem. Tijdens de oorlog deelde hij aan ondergedokenen Bruggelingen geld en gestolen zegels uit en langs straat tergde hij Vlaamse Wachters of kwam bv eens tussenbeide toen *'zwarten'* of Duitsgezinden een vrouw, met een kindje in haar armen, die openlijk een nationaal kenteken droeg, lastig vielen. Hij hielp de dader van een moordaanslag op een gestapo-agent verbergen. Hij weigerde de deur van de kerk te openen toen Duitse feldgendarmen de klokken kwamen opeisen, en *'hij hield met hen drie uren den zot'*. Hij kwam ook tussenbeide bij het Duits krijgsgerecht, en slaagde er zelfs in door te bemiddelen en te smeken dat de straf van verschillende veroordeelde verzetsstrijders werd verminderd. Hij redde zelfs drie man van de dood door executie, meer bepaald Eugene Dinneweth uit Tielt, A. Cambier uit Rumbeke en Jansseune uit Sint-Kruis

Wanneer op 8 september 1944 de Duitsers de bruggen rond de stad hadden gedynamiteerd kon hij aan de Kruispoort de omwonenden overtuigen van op te houden met het wegnemen van de stukken hout omdat die nodig waren om de brug te herstellen als de Canadezen zouden binnenrukken. In de nacht voor de bevrijding stond hij moederziel alleen en gewapend op wacht bij de Kruispoort. Tijdens de bevrijdingsmorgen (op 12 september) werd de brug onder zijn leiding hersteld.

In feite zou Geeraard Coucke gemakkelijk model kunnen gestaan hebben voor de romanfiguur Don Camillo, de Italiaanse pastoor die tijdens de Duitse bezetting in het verzet zat en zich ook soms liet verleiden tot knokpartijen. Een romanfiguur, gestalte gegeven door de Franse acteur Fernandel in een reeks Don Camillofilms in de jaren 1950-'60.

Geeraard Coucke bleef tot in 1951 onderpastoor van Sint-Anna maar woonde niet in de pastorie in de Jeruzalemstraat. Toen woonde er pastoor Busschaert, even anti-Duits gezind als zijn onderpastoor. Daarna werd Coucke aangesteld als pastoor van Lapscheure en vanaf 1959 tot 1970 was hij pastoor van Zedelgem. Hij overleed op 17 maart 1979 ten gevolge van een hartaanval. Een journalist schreef over hem, *'onze stad mag terecht fier zijn op hem, dien eenvoudigen onderpastoor'*. *"Zoals ik hem daar voor me zie zitten, de eenvoudige maar tevens joviale en populaire onderpastoor van één der volksrijkste parochies van onze stad, terwijl hij gemoedelijk maar soms ook krachtig vertelt over zijn weerstandswerking tijdens de bezetting, zo groeit uit zijn stoer mannelijk indrukwekkend voorkomen de gestalte van een echte weerstandsheld"*.

10. KATELIJNESTRAAT 86, DE STEDELIJKE ACADEMIE

Open op
zaterdag 8 september
van 14.00u tot 18.00u
zondag 9 september
van 10.00u tot 18.00u

Tentoonstelling 'De Stedelijke Academie; leren over het verleden'. Met de medewerking van de Stedelijke Academie en het Fotohuis (atelier fotokunst)

De academie is sinds 1891 ingericht in de voormalige Bogardenschool. De historische gebouwen van dit unieke zorgcomplex bleven toen behouden maar werden omgebouwd en uitgebreid.

Brugge richtte in 1717 een Vrije Academie voor Schone Kunsten op. De Stad had op 8 november een verordening uitgevaardigd waarin werd gesteld dat iedereen het tekenen en schilderen mocht aanleren zonder lid te zijn van het ambacht van de beelden- en zadelmakers. Kort daarop werden effectief verschillende leergangen in het tekenen en schilderen ingericht.

In 2017 mag de Brugse Academie bogen op een 300 jaar oude geschiedenis. Reden genoeg om dat dan op gepaste wijze te herdenken en feestelijk te vieren.

Over de Brugse Academie werd heel wat onderzoek gedaan. Het blijft een uitermate boeiend studieonderwerp, waaruit heel wat elementen, die mee de geschiedenis van de stad hebben beïnvloed, kunnen gedistilleerd worden. Brugge als creatief kunstlaboratorium is er een van.

De 18de-eeuwse geschiedenis werd in 1994 onderzocht en neergepend door Dominique Dendooven in zijn verhandeling. Stefan Huyghebaert deed in 2011 onderzoek voor zijn mastertitel en schreef *'De Brugse Academie en het neogotisme in de schilderkunst, 1830-1902'*.

De lessen gingen in het eerste kwart van de 18de eeuw door bij de leraars thuis en het waren toen de vier belangrijkste kunstenaars die

zorgden voor de *'Vrije ende exempte Confrerie van de teecken-en de schilderkonst'*. Door het grote succes moest echter vrij snel een andere en meer onderbouwde oplossing worden gezocht.

Aan het stadsbestuur werd een passende locatie gevraagd, *een bequaeme ende voordeelghe platse*. Al op 31 mei 1720 stelde de Stad de voormalige Poortersloge op het Jan van Eyckplein als academie ter beschikking. Het gebouw moest gedeeld worden met de Rederijkerskamer van de Heilige Geest. Enkel schilders, beeldhouwers en architecten met naam waren verbonden aan de Vrije Academie.

Jozef vanden Kerckhove en de Antwerpse schilder Van Schalck waren de eerste zgn. 'hoofdlraars'. Maar het is de eerste directeur en kunstschilder Mathias De Visch (1702-1765) die zorgde voor stabiliteit en bloei van de instelling na de heroprichting in 1738. Het is tijdens zijn directeurschap dat de Poortersloge op 29 januari 1755 door brand werd geteisterd en dat veel verzamelde kunstwerken onherroepelijk zijn verloren gegaan. Eind 1755 kon de Academie zijn deuren heropenen, dankzij de hulp van heel wat mecenasen. De achtereenvolgende directeurs en opvolgers van Mathias De Visch verzekerden verder de kwaliteit van

de 'academische' opleiding.

De directeurs waren: in 1765 Jan Garemijn, in 1775 Paulus De Cock, in 1801 François Joseph Angelus Van der Donckt, in 1815 Jozef Frans Ducq, in 1829 Jan Calloigne, in 1832 Joseph-François van Gierdegom, in 1835 Albert Gregorius, in 1852 Romain Eugène Van Maldeghem en in 1855 Eduard Wallays.

Het stadsbestuur probeerde vanaf 1850 de Vrije Academie om te vormen tot een stedelijke instelling. Dat lukte pas in 1881 en Eduard Wallays (1813-1891) werd de eerste directeur van de Stedelijke Academie. Hij is in 1889 opgevolgd door architect Louis Delacenserie (1838-1909) die aan het hoofd kwam van de gefusioneerde Academie en Nijverheidsschool. De samensmelting van beide instellingen was aanleiding voor de verhuis naar de voormalige Bogardenschool in de Katelijnestraat.

Na de dood van Louis Delacenserie werd Flori Van Acker tot directeur gekozen (zijn ontvangstkamer is te bezoeken op deze OMD). Hij zorgde voor de herinstelling van de zgn. Primusfeesten en in 1918 voor de oprichting van een afzonderlijke klas voor *juffrouwen*. Van Acker werd opgevolgd door Jules Fonteyne (waarvan een tentoonstelling te ontdekken is in de Provinciale Bibliotheek op deze OMD) en na hem volgden Alexis Roose (directeur tussen 1948 en 1960) en Lucien De Jaegher (directeur tussen

1961-1978). Alexis Roose kreeg opdracht van het stadsbestuur en de toenmalige schepen voor onderwijs Gerard Eneman om een dagschool op te richten. Lucien De Jaegher zorgde voor de verdere uitbouw van de dagschool tot kunstsecundair onderwijs. Na hem volgde ingenieur-architect Jean Hocepiet en vanaf 1991 werden de twee afzonderlijke schoolinstellingen van de Stedelijke Academie bestuurd door enerzijds architect Filip Soutaer, huidig directeur voor het deeltijds Kunstonderwijs en anderzijds Ann Vermander (opgevolgd door Eric De Meulenare) en de huidige directrice Carine Schotte voor het kunstsecundair onderwijs.

Wie waren de directeurs allemaal en wat hebben zij op artistiek gebied betekend? Ook hun pedagogische verwezenlijkingen zijn belangrijk. Dit is het uitgangspunt van de fototentoonstelling die voor OMD wordt uitgewerkt en de basis zal vormen voor verder onderzoek. Het is belangrijk dat de huidige studenten de geschiedenis van hun school ter harte nemen tijdens hun opleiding.

Wie waren de directeurs allemaal en wat hebben zij op artistiek gebied betekend? Ook hun pedagogische verwezenlijkingen zijn belangrijk. Dit is het uitgangspunt van de fototentoonstelling die voor OMD wordt uitgewerkt en de basis zal vormen voor verder onderzoek. Het is belangrijk dat de huidige studenten de geschiedenis van hun school ter harte nemen tijdens hun opleiding. Het kunstonderwijs zit nog steeds in de lift en de leerlingenaantallen stijgen onafgebroken. Het Deeltijds Onderwijs telt bovendien heel wat wijkafdelingen, ook in de deelgemeenten.

Het gebouwencomplex is een architectuurhistorisch waardevol ensemble. De gebouwen op U-vormige plattegrond, zijn opgetrokken rond een rechthoekige binnenkoer. Centraal prijkt het marmeren beeld van Jan van Eyck, dat in 1828 door de toenmalige directeur van de Vrije Academie, Jan Calloigne is gehouwen. De bakstenen ingangspoort is in 1895 ontworpen door stadsarchitect Charles De Wulf. Links bevinden zich de oudste gebouwen: de Bogardenkapel en de vleugel uit 1551. De rechtervleugel dateert uit 1890-1895 en is ontworpen in neo-Brugse stijl door Louis Delacenserie in samenwerking met zijn leerling en opvolger Charles De Wulf. De middenvleugel dateert uit de 18de eeuw en werd ontworpen door de veelzijdige Hendrik Pulinx.

Op OMD 2012 kan in elke vleugel een lokaal worden bezocht. In de 19de-eeuwse vleugel is de grafiekklas toegankelijk, in de 18de-eeuwse vleugel de grote zaal en in de 16de-eeuwse vleugel de leraarskamer en de Bogardenkapel uit 1676.

De Bogardenkapel verving in 1676 een vervallen bidruimte. Het is een mooi voorbeeld van een eenvoudige barokkapel aan de straatkant afgewerkt met een dubbele ingezwenkte volutetop, bekroond met een fronton. De zijgevels zijn doorbroken door segmentboogvensters met geprofileerde omlijsting. Het natuurstenen ingangsportaal aan de kant van de binnenkoer is opvallend. De houten deurnaald is nog authentiek. De eenbeukige ruimte is overkluisd met graatgewelven en geritmeerd door moerbogen die steunen op consoles met engelenkopjes. De kapel wordt sinds enkele decennia als tentoonstellingsruimte gebruikt door zowel het Cultuurcentrum als de Stedelijke Academie.

De leraarskamer is ingericht in de 16de-eeuwse vleugel. De okerkleurig geschilderde buitengevel telt veertien traveeën. De polygonale traptoren is opvallend. Het Mariabeeld dateert uit 1636. Het interieur van deze oude vleugel is teleurstellend door de vele verbouwingen en aanpassingen. De balkenstructuren zijn gelukkig wel bewaard en in de leraarskamer is de monumentale 18de-eeuwse marmeren schouw een waardevol gegeven.

De 18de-eeuwse vleugel is een geelbakstenen gevel op natuurstenen plint, vijf traveeën breed en geritmeerd door onversierde pilasters. De grote zaal (een gedeelte van de refter van de Bogardenschool en in de 19de eeuw ingericht voor de beeldhouwklas) is overkluisd met tongewelven op moerbogen die rusten op pilasters. Deze grote zaal is nu opgesplitst in meerdere ruimtes.

Bij de 19de-eeuwse vleugel vragen we aandacht voor het sierlijke buitenmetselwerk dat geïnspireerd is op de 16de-eeuwse lokale bouwstijl. In het interieur bleven geen interessante bouwelementen bewaard.

B R

M C

GLE

RU

RU

BEELD

ASTRIDPARK, DE KIOSK EN HET PARK

Optreden van de fanfare 'De Brugse Dorpsmuzikanten' op zondag 9 september van 11.15u tot 11.45u

In 1246 komen de minderbroeders/franciscanen zich hier op de zgn. 'Braamberg' vestigen, een stadswaai die zich toen nog buiten de stadsomwalling situeerde. Met de steun van de gravin van Vlaanderen en de stad Brugge bouwen ze een klooster uit met een grote tuin.

Meer dan vijf eeuwen lang kunnen de minderbroeders er werken en mediteren. Tijdens het calvinistisch bewind (1578-1584) zijn een deel van de kloostergebouwen gesloopt en later gedeeltelijk heropgebouwd. Net als alle andere bedelorden en contemplatieve orden zijn ook de minderbroeders door het Franse bestuur op 1 september 1796 bij wet ontbonden. Het klooster werd gesloopt en de kloostertuin kwam in privé bezit. Na jarenlange discussie over de toekomst van de tuin besliste het stadsbestuur in 1850 om het drie hectaren grote terrein aan te kopen voor 50.000 frank. Een deel van het terrein diende voor de uitbreiding van de stadsgevangenis, een deel voor de bouw van de nieuwe Magdalenakerk, en een deel voor een park of *publieke wandeling*. De Leuvense landschapsarchitect Egidius Rosseels (1800-1877) kreeg in 1851 de opdracht om het ontwerp op te maken. Hij liet zich daarbij inspireren door de 18de-eeuwse Engelse landschapstijl, die pas in de

19de eeuw op het Europese vasteland hét gesublimeerde voorbeeld werd in de parkaanleg.

Om binnen de vrij kleine oppervlakte de landschapsillusie op te roepen, maakte hij gebruik van hoogteverschillen, grasperken met boomgroepen en een centrale vijver als spiegelvlak. De dichte randbeplanting langs de straatzijden moet de ligging in het stadscentrum doen vergeten. Het meer dan anderhalve eeuw oude park vraagt vandaag speciale aandacht. Zowel het intens gebruik als de volle wasdom van de bomen maken van het beheer geen eenvoudige zaak. Naast boomverjonging is het in stand houden en het herstel van de plantenrijkdom een prioriteit.

Dit 19de-eeuwse, beschermde park is in 1987 en in 2002 onder de hoede van de stedelijke Groendienst hersteld en opgeknapt.

De kiosk

Op het parkontwerp van Egidius Rosseels van 1851 was al de inplanting van een kiosk voorzien. Wellicht stond er in 1852 een houten, tijdelijke kiosk. Pas op 9 januari 1858 echter kreeg toenmalig stadsarchitect Jean-Brunon Rudd (1792-1870) opdracht om een vaste kiosk te ontwerpen. Zijn ontwerp is om onbekende redenen niet uitgevoerd. In april van dat jaar nam het stadsbestuur echter contact op met het *Atelier de Sculpture* L. Le Soinne et J. Witmeur in Jupille bij Luik, een gespecialiseerde ijzergieterij. Op hun advies kiest de Brugse delegatie voor een kopie van een kiosk, die zij eerder in opdracht van de harmonie in Verviers hadden gemaakt. Op 21 augustus 1858 stemde de Brugse gemeenteraad in met de aanstelling van *Le Soinne et Witmeur... autorisation donné pour la fourniture du kiosque à établir au jardin public, d'après le plan fourni par les industriels (...) nous espérons que le Parc Public sera doté d'un kiosque en fer réunissant toutes les*

conditions voulues de solidité et d'élégance. De Brugse muziekkiosk is inderdaad (op uitzondering van de kleur) identiek aan deze van Verviers.

Ze oogt 'eclectisch', door de huidige kleurstelling die dateert uit 1995, en niet teruggaat op de originele maar een vrije interpretatie is van een voorstel van kunstschilder Camille Tulpinck in het begin van 20ste eeuw.

De naam van het park

De naam van het park wijzigde meermaals. Aanvankelijk wordt het genoemd naar de vroegere eigenaars-gebruikers, de *Hof der Recolletten* of '*de franciscanertuin*'. Na 1856 verschijnt de naam *Botanischen Hof* of *Den Publieken Hof* of zelfs *Warande*. In 1906 wordt het *Jardin Botanique*.

Na de dood van Koningin Astrid in 1935 beslist het stadsbestuur het park haar naam te geven. Een jaar nadien wordt een bronzen borstbeeld van de koningin in het park geplaatst. Beeldhouwer Alfons De Wispelaere, een leerling van Gustaaf Pickery, krijgt de opdracht.

B K

VULDERSSTRAAT 30, DE
ONTVANGSTKAMER VAN
FLORI VAN ACKER

Open op
zaterdag 8 september
van 14.00u tot 18.00u
zondag 9 september
van 10.00u tot 18.00u

De Brugse kunstschilder Florimond Van Acker (1858-1940) was leerling van Bruno van Hollebeke en studeerde aan de Academies van Brugge, Antwerpen en Brussel. Hij was leraar en van 1909 tot 1926 directeur van de Stedelijke Academie van Brugge. Aan het verhaal van de directeurs wordt op OMD 2012 in de academie zelf aandacht besteed. Hij schilderde stadsgezichten en landschappen maar ook portretten, historische taferelen en religieuze werken. Daarnaast blijven veel affiches, boekillustraties en ontwerpen voor kostuums en praalwagens voor processies en stoeten bewaard. Hij decoreerde ook interieurs en vandaag nog kan iedereen in de herberg de *Singe d'Or* (of De Gouden Aap) op 't Zand van zijn decoratiekunst genieten.

Hier op deze benedenverdieping van deze atelierwoning, die gestoffeerd was met antiek meubilair en opgevolgd was met aardewerk en koperen voorwerpen, ontving de Brugse kunstschilder Flori Van Acker zijn vrienden en potentiële klanten. En dat waren er heel wat.

De atelierwoning werd in 1895 gebouwd naar een ontwerp tekening

van Flori Van Acker zelf. Het is een diephuis opgetrokken op een rechthoekig perceel van 6 m x 16,5 m, twee bouwlagen hoog en afgedekt met een schilddak. Flori hoopte het huis aan de straatkant met een sierlijke puntgevel te kunnen afwerken. Uit financiële noodzaak werd het een eenvoudige bakstenen lijstgevel, die niettemin dankzij het grote bovenvenster, voor een opvallende noot in het straatbeeld zorgt.

Een smalle inkomdeur geeft toegang tot een ruime, fraaie ontvangstkamer, waar de monumentale barokschouw opvalt. Ze bestaat uit twee zwartmarmeren

STEDELIJK CONSERVATORIUM

zgn. *wangen* gemarkeerd door voluten en bekroond door een zware, gebeeldhouwde eiken schouwmantel in neobarokstijl. De schuinopstaande schouwboezem is afgewerkt met een schilderij op doek met een historiserend tafereel. Twee mannen, een vaandrig of banierdrager en een gildemeester in historische klederdracht, zijn in een gefantaseerd architecturaal decor geplaatst (twee pilasters en een middenzuil die sculpturale elementen in volutevorm dragen). Het geheel is opgesmukt met wapenschilden en spreuken *Ars Semper/Omni Potens* als een verheerlijking van de kunst. De haardtegels zijn in neorenaissancestijl uitgewerkt en de grote gietijzeren haardplaat vormt een opvallend element.

De zoldering is opgebouwd met (niet constructieve) moer- en kinderbalken. De moerbalken met geprofileerde balksleutels rusten op consoles in gotische stijl, versierd met maskers met loofwerk. Aan de linkermuur situeert zich de *baluster*-trap naar de verdieping, een steektrap met bordes over de gehele kamerbreedte (nu afgesloten en ingericht als werkruimte). Het centrale deel van de balusterleuning van de mezzanine kan weggenomen worden om gemakkelijk schilderijen naar boven of beneden te verplaatsen. Op de balk staat het stichtend opschrift '*God beschermde dezen huysen van bliksem ende Ongespuuse. Herbouwd anno 1895*'.

Onder het bordes is de doorgang naar het *Vlaamsche Salet*. De

tussenwand is fraai opengewerkt met glas-in-loodramen die met tafereeltjes zijn beschilderd. De glaspanelen zijn beschilderd door Wilhelm Menzler (°Kassel, 1846) en stellen idyllische parkscènes voor. Op de deurlijsten zijn bloemen in een bolle vaas geschilderd, in een stijl die al verwijst naar de Art Nouveau. Dit salonnetje is afgewerkt met een eikenhouten lambrisering en een renaissanceschouw. De twee schouwvangers bestaan uit slanke zuiltjes met Ionische kapitelen die versierde consoles dragen. De schouwboezem is bekleed met eikenhout in neorenaissancestijl. Dit salon werd oorspronkelijk verlicht door een rechthoekig glaspaneel. Op een balk onder het bordes staat het opschrift: *In dit salet naer Ouden Trant, Drukt Vlaemsche Vriendschap U de hand - Anno 1895.*

De kakofonieconcerten en exclusieve rondleidingen met de stadsbeiaardier Frank Deleu zijn het voorrecht van snelle OMD-ers. Het aantal plaatsen is door de aard van het monument beperkt.

Kandidaat-beiaardiers, jong en minder jong, die de Brugse beiaard willen bespelen hoog in de top van het belfort, krijgen de kans van hun leven. Een unieke uitdaging: de binnenstad is je concertruimte. Je moet wel eerst 365 treden doen (en reserveren)... Met uitleg over het instrument en zijn geschiedenis door de beiaardier op zaterdag en zondaganamiddag tussen 14.00u en 16.00u

Uitsluitend na reservatie op de OMD-lijn 050 47 23 24

Met de medewerking van Bruggemuseum Belfort en de Dienst Cultuur

De monumentale bakstenen constructie van belfort en hallen domineert de Brugse Markt, het bruisende hart van onze stad. Ze vormen één groot laatgotisch bouwwerk die steeds in 'een adem' genoemd worden. De als Werelderfgoed erkende belforttoren, op vierkantig grondplan, is 83 meter hoog en centraal ingeplant op de hallenvleugel kant Markt.

De vroegste geschiedenis van dit monument, onlosmakelijk gelinkt aan de bloei van Brugge als onafhankelijke en grote handelsstad, blijft onbekend door het ontbreken van archivalia. Maar het is heel waarschijnlijk dat in de loop van de 13de eeuw de typische constructie vorm krijgt in baksteen, eikenhout en Doornikse steen. Als een, volgens kroniekschrijvers, zware brand de toren in 1280 teistert, worden zoals uit de stadsrekeningen is af te leiden, in de daaropvolgende jaren enkel herstellingswerken uitgevoerd en geen grootschalige reconstructie. Dat zou erop kunnen wijzen dat het gebouw niet volledig vernield was door de brand. De baksteen en de toegepaste metseltechniek voor zowel de hallenvleugels, de vrij robuuste eerste en elegantere tweede geleding van de toren wijzen naar de 13de eeuw. Vormelijk (het vierkante, het robuuste) is het nog een uiting van een meer feodale architectuur.

De achthoekige derde geleding van de toren met grote galmgaten (openingen voor de klokken) is tussen 1482-1486 in Brabantse kalkzandsteen opgetrokken en 27,40 meter hoog. Deze slanke 'lantaarn'-toren was tot in 1741 bekroond met een sierlijke houten spits die nog eens 19 meter hoger reikte en oorspronkelijk afgewerkt was met het beeld van de heilige Michiel. Heel wat ambachtslieden betrokken bij de bouw van de achthoek zijn bij naam gekend. De luxueuze kalkzandsteen bepaalt mee de stijlnaam die aan dit

bovenste deel van het belfort wordt toegekend, Brabantse laatgotiek. Een stijl die veelvuldig wordt toegepast voor de kerkelijke architectuur. De toren, symbool van de politieke en economische vrijheid van de Bruggeling, fungeerde aanvankelijk als uitkijktoren en klokkentoren, maar groeide uit tot een beiaardtoren, nagenoeg uniek in zijn soort.

In het interieur van het belfort zijn de stenen overwelvingen, zowel deze in de torendoorgang of op de verschillende verdiepingen merkwaardig. Op verschillende plaatsen zijn figuratieve sluitstenen bewaard gebleven. Het smeedijzeren hek in de voormalige thesaurie, dateert uit 1291 en wordt toegeschreven aan kunstsmid Erembald. In de klokkentoren onder het uurwerkkamer hangt de Triomfklok die nog een zeldzame keer op feestelijke gelegenheden wordt geluid. De torenkamer met het indrukwekkende beiaardmechanisme is afgedekt met een koepelgewelf, bevordelijk voor de klank.

Zopas verscheen een handige gids 'Het Belfort van Brugge', n.a.v. de opfrissing van het Bruggemuseum-Belfort (een uitgave van de West-Vlaamse Gidsenkring in samenwerking met het Bruggemuseum) waarin het verhaal van het wonderlijke instrument en het gebouw kort en krachtig worden verduidelijkt.

In het belfort kwam vermoedelijk in het begin van de 15de eeuw een torenuurwerk dat met kleine klokken werd uitgebreid voor de wekking. Het automatisch spel groeide uit van een signaalgever naar een

muziekdoos waarbij elke uurslag en halfuurslag voorafgegaan werd door een herkenbaar muziekje. De speeltrommel is een ronde cilinder met pinnetjes die in beweging wordt gebracht door het uurwerk. Het is het automatisch hart van de Brugse beiaard. De klokkenreeks is vermoedelijk al in het begin van de 16de eeuw aan een klavier gekoppeld, zodat muziek via een speelklavier kon gemaakt worden.

Schrijvers en componisten hebben zich vanaf het midden van de 19de eeuw laten inspireren door de belforttoren en de beiaard. Het opkomend toerisme had daar veel mee te maken. 'Le Carillonneur' van Georges Rodenbach uit 1897 is wel een van de bekendste boeken, temeer dat de stadsarchitect (Louis Delacenserie) model lijkt te hebben gestaan voor de beiaardier die toen ook de vervallen stad restaureerde naar zijn visie.

De huidige beiaard is een Dumery-beiaard uit 1741, waarvan de kleine klokjes in de loop van de 20ste eeuw zijn vervangen. De laatste restauratie en vernieuwing dateren uit 2010. Op de rondleiding verneemt u alle weetjes maar ook de geheimen en de finesses van de Brugse beiaard.

RU

GE

NAALDENSTRAAT 7,
HET HOF VAN GISTEL

Open op
zaterdag 8 september
van 14.00u tot 18.00u
zondag 9 september
van 10.00u tot 18.00u

Het Hof van Gistel is sinds ruim twintig jaar in gebruik door het muziekconservatorium. Daarom is het te bezoeken op deze Open Monumentendag, in het teken van Muziek, Woord en Beeld. Het was bovendien ooit atelierwoning van een bekende Brugse glazeniersfamilie.

De historiek van het huis

De heren van Gistel hebben als inners van tolgelden een belangrijke rol gespeeld in het laatmiddeleeuwse Brugge. Ze hadden vanaf de 13de eeuw eigendommen in de stad. Volgens de gerenommeerde 19de-eeuwse historicus Adolphe Duclos werd het Hof van Gistel hier in de Naaldenstraat in 1444 gebouwd door Antoine de Bourbon, hertog van Vendôme en heer van Gistel. Een gedeelte van de huidige constructie zoals de kelders en de ronde bakstenen toren dateren nog uit de 15de eeuw. Het stadspanorama van Marcus Gheeraerts uit 1562 geeft een beeld van de toenmalige omvang van het eigendom met twee traptorens, dat opgebouwd was uit verschillende panden met een galerij, gelegen aan de Naaldenstraat en de Sint-Jakobsstraat.

Het geslacht van de heren van Gistel had door een gewiekste huwelijkspolitiek zijn opgang in sociale status kunnen verbinden met dat van de heren van Luxemburg en Vendôme. Pierre van Luxemburg bouwde in 1477 het Tolhuis op het Jan Van Eyckplein (eveneens te bezoeken op deze OMD). Het huis in de Naaldenstraat bleef eigendom van Charles de Bourbon tot in 1549. De Spanjaard Juan de Mantanca was eigenaar in 1579 en na hem is het door Ferdinand en Philippe de Mantanca, heren van Tillegheem en Edewalle, geërfd. In de 17de en 18de eeuw is het grote eigendom in bezit van de families Reyngoudt en Gras de Bouchoute. Of het Hof van Gistel tot eind 18de eeuw uitsluitend als woning fungeerde is niet bekend, maar het is weinig waarschijnlijk. Mogelijk werd het als kantoor en opslagplaats gebruikt. Het huis was immers gelegen in het politiek-economische centrum, op een boogscheut van het Tolhuis, de Florentijnse, Genuese en Venetiaanse natiehuizen en het huis Ter Buerse.

In de 19de eeuw werd het gebruikt door de familie Saeys, die er een afspanning had ingericht en koetsenverhuur organiseerde. In 1900 werd het gekocht door de familie Dhoore, die als wagenmakers aan de kost kwamen, en mogelijk de afspanning verder hebben uitgebaut. De verdieping werd gebruikt als hooizolder. Na 1920 kwam het Hof van Gistel in handen van glasschilder Justin Peene-De Lodder, die het

bekende atelier van de gebroeders Jules en Henri Dobbelaere op het Walplein had overgenomen. Hij en zijn zoon gebruikten de verdieping als glasschildersatelier.

Op 23 augustus 1968 is het huis aangekocht door het Brugse stadsbestuur van de familie De Lodder-Peene met de bedoeling het te restaureren. De toen pas opgerichte Dienst voor Monumentenzorg kreeg de opdracht restauratieplannen op te maken. De restauratie werd uitgevoerd in 1976-1979. Na 33 jaar is een nieuwe restauratie zeker aangewezen, ook door de (zorgwekkende) toestand van de traptoren.

Het complex bestaat uit een langsgebouw van twee bouwlagen afgedekt met een zadeldak en met aan de tuinzijde een dwarsvleugel. Opvallend is de okerkleurig beschilderde bakstenen voorgevel die ruim 22 meter lang is en negen traveeën breed. De voorgevel is geen homogeen geheel, maar vertoont bouwsporen uit verschillende periodes. De barokke inkom contrasteert met de 18de-eeuwse benedenramen. De poortdoorgang dateert uit de periode dat het pand toebehoorde aan de familie Saeys. Via de hoofdingang komt de bezoeker in een grote rechthoekige ruimte die als centrale gang wordt gebruikt. De vier eiken deuren naar de aanpalende vertrekken hebben een beschilderde omlijsting in een classicistische Lodewijk XIVde stijl. De wand tegenover de straat is van een houten betimmering voorzien, waarachter kasten zitten.

De imposante trap in Lodewijk XVde stijl is afkomstig uit het in 1975 gesloopte Sint-Lodewijkscollege (bij de bouw van het Zilverpand). Deze balustertrap heeft een unieke gebeeldhouwde trappaal. De muzieklessen vinden plaats in de grote bovenzaal met authentieke zoldering.

GO

RU

GE

RU

PEPERSTRAAT 1, DE JERUZALEMKAPEL

Open op
zaterdag 8 september
van 14.00u tot 18.00u
zondag 9 september
van 10.00u tot 18.00u

In de leeszaal van het Stadsarchief, Burg 11A is op zaterdag 8 september om 14.00u en op zondag 9 september om 11.00u en om 14.00u een lezing gepland door hoofdarchivaris Noël Geirnaert met als titel 'De Jeruzalemkapel. Een openbare bibliotheek in de 15de eeuw?'

Rond 1300 vestigde Oppicino II Adornes uit Genua zich in Brugge, trouwde er de rijke Margareta van Aartrijke en veroverde zo een plaats op het 'Brugse forum'. In de 14de eeuw sloten meerdere leden van de familie verstandshuwelijken om hun positie te verstevigen en onderhielden bovendien goede relaties met het Bourgondische hof.

De broers Pieter II (+ 1464) en Jacob (+1465) Adornes waren in de eerste helft van de 15de eeuw heren van stand in onze stad. Jacob was actief als internationaal handelaar en nauw betrokken bij de aluinhandel (aluin was essentieel in de linnennijverheid, maar ook in de leerlooierij en de glasindustrie). Pieter II zal na de dood van zijn vrouw Elisabeth Braderix in 1452 uit het publieke leven verdwijnen en als klerk-reddiet in het strenge kartuizerklooster Genadedal in Sint-Kruis in 1464 overlijden.

Hoofdarchivaris Noël Geirnaert vermoedt dat het initiatief voor de bouw van de Jeruzalemkapel uitgaat van Pieter II Adornes, daarbij geholpen door zijn broer Jacob. Beide waren immers Jeruzalembedevaarders en de familie Adornes had een sterke verering voor de heilige plaatsen.

© Jan Darthet, Brugge

Het is Anselm (1424-1483), de zoon van Jacob Adornes, die de Jeruzalemkapel zoals wij die nu kennen, liet bouwen. Anselm trouwde op 19-jarige leeftijd met de

BEELD

Brugse patriciërsdochter Margareta Van der Banck en speelde kort nadien een rol in het Brugse societygebeuren. Hij nam succesvol deel aan de tornooien van de Witte Beer. Hij was politiek geïnteresseerd en meermaals lid van het stadsbestuur als raadsman, als hoofdman van een zestendeel, als thesaurier en als burgemeester van de raad. Anselm was een internationaal handelaar. Ook hij handelde in aluin en laken en vestigde zijn bedrijf en zijn woonhuis aan de Verversdijk, in de onmiddellijke omgeving van de Schottenplaats (nu het Sint-Maartensplein). Hij kende de Schotse handelaars goed en voerde zowel in 1464 als in 1468 succesvolle diplomatieke onderhandelingen voor het herstel

van de commerciële betrekkingen tussen Vlaanderen en Schotland. Er is een interessante redevoering bewaard, waarin hij de plaats van Brugge als internationaal handelscentrum aan de Schotse koning beklemtoonde. Zijn optreden in Schotland bleef niet ongemerkt. Hij werd door de Schotse koning James III in 1468 of 1469 benoemd tot ridder van de Orde van de Eenhoorn en aangesteld als raadgever en conservator van de Schotse privileges in de gebieden van de Bourgondiërs.

In het Brugse collectieve geheugen is Anselm Adornes bekend als Jeruzalembedeваarder. Op 19 februari 1470 vertrok hij samen met zijn zoon Jan en enkele vrienden naar Palestina. Via Genua, Padua, Rome en

Tunis bereikten ze Egypte en trokken verder via de Sinaiwoestijn naar Palestina. Op 4 april 1471 kwamen ze terug in (hun geliefde) Brugge via Damascus, Beiroet, Cyprus, Rhodos en Brindisi. Van die pelgrimstocht is een reisverhaal bewaard, opgesteld door Jan Adornes. De ervaringen, die Anselm in het Nabije Oosten verzamelde, maakten hem geschikt als raadsheer van Karel de Stoute bij het uitwerken van zijn plannen voor een nieuwe kruistocht.

Anselm Adornes en zijn vrouw Margaretha Van der Banck hadden maar liefst 16 kinderen, die met rijke peetvaders 'bedeeld' werden, zoals abt Jan Crabbe van de Duinenabdij, Lodewijk van Gruuthuse, Jan de Baenst en Tommaso Portinari.

Met de moeilijkheden na de dood van hertog Karel de Stoute in 1477 kwam een einde aan de politieke loopbaan van Anselm in Brugge maar niet aan zijn goede relaties met Schotland. Hij werd tijdens een oproer in 1477 gearresteerd en gefolterd omdat hij, samen met andere notabelen, tijdens het bestuur van de stad geld uit de stadskas had verduisterd. Hij moest publiekelijk in zijn onderhemd, barrevoets en blootshoofds aan alle dekens van de ambachten vergiffenis vragen. Als boete moest hij het ontvreemde bedrag in viervoud terugbetalen en geen officiële functie meer uitoefenen.

Anselm werd -waarschijnlijk op 23 januari 1483- in een klooster in North Berwick vermoord toen hij in opdracht van de Schotse koning een militaire expeditie leidde. Hij is in Schotland begraven. Zijn hart is in 1484 bijgezet in zijn praalgraf in de Jeruzalemkapel.

Zijn culturele inbreng in Brugge is belangrijk. Hij liet zowel de kapel als het herenhuis Adornes bouwen of afwerken. Het was Anselm die de Jeruzalemstichting, zoals zijn vader en oom het hadden gewenst, concreet vorm gaf.

De Jeruzalemkapel is gebouwd op de plaats van 'Ten Hamerkine, een convent voor arme begijnen. In 1429 werd een kapel ingewijd, gebouwd in opdracht van de broers Pieter II en Jacob Adornes. Het is niet bekend of deze kapel ooit volledig is voltooid.

De kapel, zoals wij die nu kennen, moet kort na 1470 in één bouwcampagne zijn gerealiseerd. Het is een eenbeukige bakstenen zaalkapel die 10,25mx8,45m groot is en afgedekt is met een leien bekleed zadeldak.

De toren, boven de crypte
opgetrokken, doet sterk oosters
aan met de vergulde bol,
het Maltezerkruis, het Sint-
Catharinawiel en de halve maan.
Mogelijk is deze privékapel
geïnspireerd op de Heilig-Grafkerk
in Jeruzalem.

Bij de bouw van de kapel is, naast baksteen, op spaarzame wijze ook gebruik gemaakt van Lediaanse kalkzandsteen.

In de buitenarchitectuur van de kapel vestigen wij niet alleen de aandacht op de torentop maar ook op de centrale spitsboogingang, geflankeerd door twee spitsboogvensters en verfraaid met rijk maaswerk. Bovenaan in de top zit het gemetselde blazoën (met geschaakte schuinbalk) van de familie Adornes en een opmerkelijke versiering met verglaasde baksteenkoppen in de vorm van een kruis.

De hoge toren met de merkwaardige bekroning heeft een rechthoekige onderbouw, die ter hoogte van de nok van de benedenkerk overgaat naar een achzijdige bovenbouw. Ook de torenromp wordt doorbroken door spitsboogvensters. Bovenaan is een galerij met een opengewerkte borstwering met rijk maaswerk; een typisch element dat verwijst naar de Brabantse gotiek. De toren wordt geflankeerd door twee, eveneens achtkantige torentjes. De traptoren aan de kant van de Balstraat zet aan op een natuurstenen kraagsteen met het Adorneswapen. De torentop is met een houten, okerkleurige betimmering bekleed en versierd met gotische motieven. De top is bekroond met een koperen bol als symbool van de wereld, waarop een Maltezerkruis en een gehalveerd Sint-Catharinawiel

met palmtak is geplaatst.

Aan de oostgevel van de kapel, kant binnenkoer, valt de natuurstenen kraagsteen op, die de aanzet vormt van de bidtribune. De steen is versierd met het halssnoer van de Schotse orde van de Eenhoorn, de wapenspreuk van Anselm Adornes *Para Tutum* (Wees Bereid), het wolkenembleem en het Catharinawiel.

Een eikenhouten portaal, een mooi voorbeeld van laatgotische schrijnwerk, geeft toegang tot het interieur. Het is in 1513-1514 vervaardigd door meester-timmerman Hendrik Sceewaele met panelen die versierd zijn met gotische perkamentmotieven.

B R

GRACE

B K

PREDIKHERENREI 4,
HET NIEUWE
RIJKSARCHIEF IN
HET VOORMALIGE
PREDIKHERENKLOOSTER

Open op
zaterdag 8 september
van 14.00u tot 18.00u
zondag 9 september
van 10.00u tot 18.00u

Met de medewerking van Raakvlak

Historiek

Op initiatief van gravin Johanna van Constantinopel kwamen de dominicanen of predikheren zich rond 1230 in Brugge vestigen. Met haar steun kochten ze een eigendom net buiten de eerste stadsomwalling, aan de voet van de Oude Molenbrug. In de loop der jaren wisten ze hun kloosterdomein uit te breiden tot een belangrijk deel van het (latere) bouwblok begrensd door Ganzenstraat, Langestraat, Predikherenstraat, Witteleertouwersstraat, Schaarstraat en Hooistraat.

De oudste kloosterkerk, bescheiden van afmetingen, werd op het eind van de 13de eeuw door een groter gebouw vervangen. Talrijke praalgraven, gildekapellen en kapellen van onder meer de Portugese en Castiliaanse naties in de kerk wezen op de populariteit en rijkdom van de dominicanen. Tijdens de 16de -eeuwse godsdiensttroebelen werden de paters verdreven en een deel van de gebouwen verwoest. Vanaf 1584 startte men de herstellingswerken en werd het klooster zelfs uitgebreid. Naar aanleiding van het graven van de Coupure werd in 1751

een aanzienlijke strook van het kloosterdomein onteigend, zonder de kerk of de belangrijkste gebouwen te raken. Amper een halve eeuw later werd het dominicanenklooster in de nasleep van de Franse Revolutie in 1796 definitief afgeschaft. Het merendeel van het kloosterdomein werd gesloopt, verkaveld en verkocht. De kerk die tijdelijk als hooiopslagruimte had gediend, stortte in 1801 in. Een deel van het ingangsportaal van het bedehuis bleef bewaard en is als beschermd

monument sinds 1995 'geïntegreerd' in een appartementsgebouw.

Langs de Predikherenrei werden de zuidelijke en westelijke pandgangen ter beschikking gesteld van de *Gendarmerie*. Het zou ruim 200 jaar als Rijkswachtkazerne dienstdoen. Ondanks de neogotische uitbreiding en diverse aanpassingswerken zijn deze vleugels in kern veel ouder en bewaren ze naast enkele korfboogvormige vensters, graatgewelven, Boheemse kappen in baksteen en een deel van de oorspronkelijke kapconstructie.

Ten noordoosten van het oude kloosterhof ligt een laatste restant van het voormalige klooster. Lange tijd maakte het deel uit van het populaire 'Hotel Verriest' dat hier in 1905 werd ingericht. Vanaf W.O. II tot in 1992 was het Rode Kruis er ondergebracht. Ondanks het 18de-eeuwse ogend interieur, bewaart het de laatgotische kapittelzaal met kruisribgewelven op natuurstenen middenzuil en met mensenfiguren versierde consoles. Daarnaast bevat de vleugel een 18de-eeuws trappenhuis (met de symboliek van dominicanen), paneeldeuren en een fraai neo-rococosalon met sierlijk stucwerk. Het gebinte boven de vleugel op de binnenkoer wordt 16de/17de-eeuws gedateerd.

De nieuwbouw

Er werd bewust voor gekozen het Rijksarchief in de historische binnenstad te houden, dit binnen de beleidsoptie om een multifunctioneel stadscentrum te behouden. Tegelijkertijd werd het project aangegrepen om de mobiliteitsproblematiek in het centrum aan te pakken door het realiseren van een ondergrondse parking.

Voor de bouw van het nieuwe Rijksarchief met parking werd het bestaande, zgn. witte volume, dat deel was van de Rijkswachtkazerne aan de Predikherenrei afgebroken. Uitgebreid onderzoek wees uit dat de erfgoedwaarde van dit pand heel beperkt was. Het gebouw maakte geen deel uit van het Dominicanenklooster, doch was een conglomeraat van verschillende woningen die ten vroegste in het begin van de 19de eeuw opgericht werden in de vroegere kloostertuin. Als gevolg van talrijke en niet-kwalitatieve verbouwingen waren de oorspronkelijke indeling, aankledingen, interieurs,

gevelopeningen en schrijnwerk volledig verdwenen. Bij onderzoek in situ werden geen sporen gevonden van de historische tuinmuur en de 18de-eeuwse poortdoorgang, die hier ten tijde van het klooster stonden. Evenwel werd steeds gesteld dat eventuele sloop enkel en alleen overwogen kon worden indien de vervangende nieuwbouw een architecturale meerwaarde betekent. De federale overheid, bouwheer van het nieuwe Rijksarchief, besliste daarom via de formule van een architectuurwedstrijd op zoek te gaan naar een kwaliteitsvol ontwerp. In 2008 werd die gewonnen door het team Van Laere-Leaseinvest naar een ontwerp van SalensArchitecten uit Brugge. De jury beschouwde het project als *'kwalitatieve architectuur... die een opwaardering geeft aan de Langestraat en de Predikherenrei... en een verrijking is van de binnenstad'*.

Concept

Het concept verbergt de archieven niet, maar probeert deze onzichtbare wereld juist zichtbaar te maken via haar architectuur. Het archief wordt als een gesloten doos opgetild, waardoor het zich krachtig profileert en haar plaats inneemt in het stedelijke weefsel. Hierdoor ontstaat een transparant en open gelijkvloerse verdieping die een sterke dialoog met het publieke domein aangaat en zo het erfgoed helpt ontsluiten.

Een zwevend, hellend dak dekt de archieven op een intrigerende manier af, als het laatste vel papier, gekreukt door ouderdom. Hierdoor ontstaat een dynamisch spel in de gevels en wordt een passende schaal geïntroduceerd, waarmee het nieuwe Rijksarchief zich zowel aansluit bij de grotere gebouwen van het Justitiehuis en het voormalige Dominicanenklooster als bij de kleinschaligere woningen aan de achterkant.

BE

Het dak refereert niet enkel naar een gekreukt vel papier; het speelt bovendien op een verrassende en gepaste manier in op het typische dakenspel van de stad Brugge en haar verordeningen.

Het concept van de belijning in het baksteenmetselwerk wordt verder gezet in de buitenaanleg.

Door de losse inplanting van de nieuwbouw ontstaat een nieuw stedelijk plein dat de verbinding vormt tussen Langestraat en Predikherenrei. Via dit plein krijgt men toegang tot een nieuwe ondergrondse parking van een 200-tal wagens, waarmee de Langestraat eindelijk een oplossing krijgt voor haar knellend parkeerprobleem.

Brugge krijgt er een poëtisch gebouw bij die de identiteit van deze plek zal versterken: zowel overdag als 's nachts.

arch. Olivier Salens

Archeologisch onderzoek

Bij het archeologisch onderzoek aan de Predikherenrei werd gekozen voor een combinatie van de opgraving van een geselecteerde zone en de werfbegeleiding van het resterende projectgebied tijdens de graafwerken van de put voor de ondergrondse parkeergarage. Het selecteren van de opgravingszone gebeurde op basis van het proefonderzoek, het vroegere archeologisch onderzoek en de historische gegevens.

Het onderzoek heeft aangetoond dat de gekozen strategie resultaten opleverde. Aan de hand van de opgravingen in de geselecteerde zone was het mogelijk om de basisstratigrafie van de site in kaart te brengen en een vraagstelling te ontwikkelen naar de werfbegeleiding toe. Uiteindelijk liet het gecombineerde onderzoek toe inzicht te krijgen in de topografische en landschappelijke evolutie van het volledige projectgebied en aanvullende informatie in te zamelen met betrekking tot de occupatiegeschiedenis.

IF

GO

BE

GO

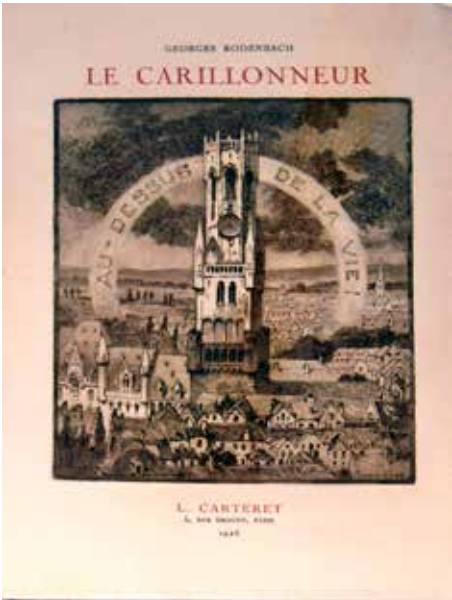

B R

G O

B K

B

Go

BE

GO

BEELD

BEELD

BK

BEELD

RU

GE

B K

The first part of the paper discusses the importance of the research and the objectives of the study. It highlights the need for a comprehensive understanding of the subject matter and the role of the researcher in this process. The second part of the paper presents the methodology used in the study, including the data collection methods and the analysis techniques. The third part of the paper discusses the results of the study and the conclusions drawn from the findings. The fourth part of the paper discusses the implications of the study and the future research directions. The fifth part of the paper discusses the limitations of the study and the strengths of the research. The sixth part of the paper discusses the contributions of the study to the field of research. The seventh part of the paper discusses the ethical considerations of the study. The eighth part of the paper discusses the funding sources of the study. The ninth part of the paper discusses the acknowledgments of the study. The tenth part of the paper discusses the references of the study.

B R

G O

De natuurlijke situatie die al bij het archeologisch onderzoek in 1993 werd vastgesteld, is verder te volgen in het nieuwe projectgebied. Op ca. 2 m onder straatniveau komt een venige zandlaag voor die op grotere diepte (ca. 2,60 m) overgaat in een echt veenpakket.

Het oudste spoor op het terrein is een imposante gegraven gracht die vanuit Z/ZO richting naar het noorden en noordwesten loopt en afdraait naar het westen. De gracht heeft een vermoedelijke breedte van 7 à 8 m en diepte van 3,5 m en is uit geen enkele bron gekend. Wellicht zal er een verband geweest zijn met het Vuldersreitse. Vermoedelijk werd de gracht al in de 13de eeuw opgevuld naar aanleiding van de vestiging van het Dominicanenklooster. Wanneer en waarom de gracht werd gegraven blijft een open vraag.

Een tweede belangrijke ingreep op het terrein is de bouw van bakstenen constructies die wellicht in verband te brengen zijn met het Dominicanenklooster. De oudste funderingsresten dateren uit de 13de en 14de eeuw en zijn centraal in en in de westelijke zone van het projectgebied te situeren. De muren zijn plaatselijk gefundeerd op de hierboven vermelde gracht en op de natuurlijke venige zandlagen ten westen van de gracht. Het gaat om acht ingegraven pijler die op een hoger niveau door middel van

spaarbogen met elkaar verbonden waren.

Een tweede bouwfase op het terrein is te situeren in de late 15de -16de eeuw; wellicht vóór de plundering van het klooster door de Geuzen in 1578. Tijdens deze fase worden er in de omgeving van de hierboven vermelde gebouwen bakstenen constructies opgetrokken – mogelijk verbouwingen. De beerput die tijdens de werfbegeleiding in zone 2 werd geregistreerd, is eveneens in deze periode te dateren. Ook de waterput en de resten van het bakstenen vloertje uit de opgravingszone horen tot deze fase.

Het onderzoek aan de Predikherenrei heeft ontegensprekelijk belangrijke nieuwe informatie opgeleverd met betrekking tot de geschiedenis van de site. Naast gegevens over gebouwen die er in het verleden gestaan hebben en informatie over de materiële cultuur, wellicht te koppelen aan de bewoners van het Dominicanenklooster, is de vondst van de indrukwekkende gegraven gracht een belangrijke aanvulling voor de topografische ontwikkeling van dit gedeelte van de stad Brugge.

Bieke Hillewaert

Persoonlijke overwegingen van een archivaris ten aanzien van het nieuwe Rijksarchief te Brugge

Sinds enkele jaren heeft de Regie der Gebouwen enorme inspanningen geleverd om de infrastructuur te vernieuwen en te moderniseren. In de 21ste eeuw leidde dit tot nieuwe projecten in Bergen, Louvain-la-Neuve, Leuven, Doornik, Brugge en binnenkort ook Gent, Namen en Antwerpen. Rekenen we daar nog Hasselt bij, dan kunnen we besluiten dat bijna de helft van de infrastructuur van het Rijksarchief werd vernieuwd.

Het project in Brugge wordt door de buurtbewoners gesteund. Wij zullen als Rijksarchief in goede nabuurschap meebouwen aan deze leefgemeenschap en zullen regelmatig met onze projecten

– tentoonstellingen en andere
– proberen een bijdrage tot het culturele leven van Brugge te leveren.

Wat zijn de pluspunten van het nieuwe Rijksarchief voor de archivaris en de klanten?

1. Duurzaamheid. De nieuwbouw Rijksarchief te Brugge in de Predikherenrei heeft rekening gehouden met de vraag van de archivarissen om niet alleen een grote leeszaal te bouwen, maar ook de archiefmagazijnen bovengronds te bouwen. SalensArchitecten, de investeringsmaatschappij RAB-invest en de aannemer Van Laere NV hebben in hun materiaalkeuze voor duurzaamheid gekozen. Zo werd het volledige dak (1600 m²) met koper overdekt, waardoor er geen of weinig onderhoud zal te

verrichten zijn.

2. Brandveiligheid. In het archiefdepot werden twee wanden (vuurbestendig tot 1 uur) met branddeuren geplaatst, zodat een compartimentering van drie of eigenlijk zes depots werd gecreëerd. Voor de brandveiligheid werd geopteerd voor een air-sampling systeem en brandblussers. Het air-sampling systeem is heel gevoelig en vangt onmiddellijk elke temperatuurschommeling of smeulende haard op en geeft een sein door naar een centrale computer.

3. Bereikbaarheid. De bereikbaarheid is groot. Onderaan werd een ondergrondse, gedeeltelijke rotatieparking gebouwd, wat zowel voor het Rijksarchief als het Justitiehuis een pluspunt is, maar ook voor de handelaars en horecazaken in de omgeving. De lijnbussen met nrs. 6 en 16 van de vervoersmaatschappij De Lijn stoppen in de onmiddellijke omgeving van het gebouw.

4. Opslag op maat. De firma is tegemoet gekomen aan de vraag om de opslag van de archieven volgens formaatberging te kunnen uitvoeren. Er werden vier soorten dieptes van rekken geleverd en ook de nuttige breedte van de planken werd gedifferentieerd.

5. Modern opbergsysteem. De archiefdepots zijn uitgerust met een elektronisch double deck compactussysteem. Dit systeem zorgt voor een optimaal gebruik van de beschikbare ruimte wat de opslag van de archieven betreft.

6. Uitnodiging aan het publiek. Tot nu toe had het Rijksarchief te Brugge geen publiekscafetaria. Ook die zal aanwezig zijn in de nieuwbouw. Ze nodigt uit tot een verpozing en een babbeltje en kan als vergaderruimte worden gebruikt, aangezien hier drankautomaten in zelfbediening zullen staan.

7. Conferentie-, seminarie- en tentoonstellingsruimte. In de toekomst zullen kleine symposia, al of niet gepaard met seminars rond bepaalde archiefbronnen, afgescheiden van de tentoonstellingsruimte kunnen doorgaan. Dit geheel biedt ook perspectieven aan

